SVIJET

VANKA: BADNJA NOĆ

BOŽIĆNI BROJ

BR. 26. 22. XII. 1928. KNJIGA VI.

IDEALNI DAR ZA GOSPODU!

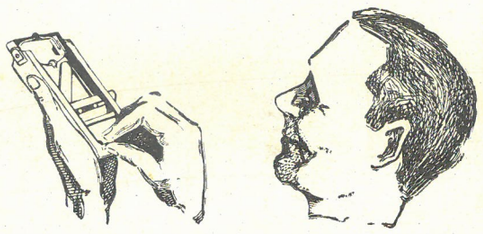

dobra britvica, uvijek na Allegru brušena reže kroz godinu dana kao nova. — Dvostran sa specijalnim kamenom i kožom. — Za sve tanke britvice upotrebiv.

Elegantno niklovan Din 210·— = U crnom Din 155·—

DOBIVA SE U SVIM TRGOVINAMA TE STRUKE

Kresival

je ugodna teka i sigurna djelovanja. Riješava Vas neugodnog **kašlja i sluzavosti.** Zahtjevajte svagda originalnu bočicu s Bayerovim križem.

BAYER

LILAS CREME

za dan i noć jest idealno sredstvo za njegu kože lica. Nakon kratke uporabe podaje svježinu i mek. ću puti.

Da očuvate put lice

od sunčanih pjega, kada dodje toplo proljetno sunce, upotrebite pravodobno Lilas creme i sapun.

Da predusretnete

štetnom uplivu zraka i vjetra na puti i licu, rabite prokušanu i poznatu Creme de Lilas sapun i puder.

Jedino prava i nepatvorena iz ljekarne Crveom križu L. GAYER, Zagreb Ilica 79. Ugao Kačićeve ulice

Zahtjevajte svagdje ove nenadmašive

L'OREAL-boje za kosu

Za potpunu neškodljivost jamči

Soc. Francaise de L'Oréal, Paris, 37, Rue J. J. Rousseau

Zastupstvo za S. H. S.

„COSMOCHEMIA" K. D., Zagreb, Račkoga ul. 7a

promuklosti, kataru pomažu sigurno

Kaiser-ove prsne karamele

U ljekarnama, drog. i gdje se vide plakati.

Kutija sa 12 komada Din 10.— u ljekarnama.

Eglantine

Creme,
Poudre,
Eau de Cologne,
Savon.

Prvorazredni kozmetički preparati za odlične gospodje.

Dobiva se kod

Chemijsko farmaceutski i kosmetički

„Ekas"-laboratorij

M. Slavko Zimmermann

Draškovićeva ulica 3

Telefon 12-79

SNJEŽNE CIPELE

MAGAN

D. 160.-

D. 110.-

D. 130.-

FRKOVIĆ i DRUG

ZAGREB, MESNIČKA 5.

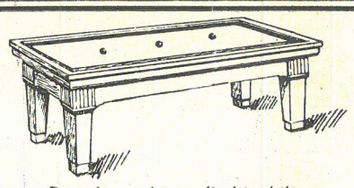

Prvi hrvatski graditelji biljara

MÜLLER I SINOVI

Zagreb, Gundulićeva ul. 35.

MAGNA PURGA

Prašak na vrhu od noža poslije jela uklanja sve

ŽELUDĆANE BOLI

U apotekama 1 omot točnom uputom Din 4.—

Čuvajte zdravlje svojih zuba,
upotrebljavajte dnevno

SARG'OV

KALODONT

Kaiser-ove
Prsne Karamele

SA 3 JELE

Omot 5 din.
Doza 12 din.

pomažu i štite
proti

kašlju,
promuklosti

kataru sluzenju!

Knjiga 6.
Broj 22.

Svijet

Godina 3.
26. II. 1928.

B A Đ N J A K

Foto D. Š

BOŽIĆ U SVETOJ ZEMLJI

Tajanstvena moć privlači kršćanske narode onamo, gdje je Zvijezda pokazivala pastirima i dovela tri daleka kralja na poklon novorodjenome Spasu u štalici Betlehema. Onamo, u svetu Zemlju, gdje svaki kamen sjeća na povijest života Spasiteljeva, hodočaste pobožni kršćani,

Pogled na današnji Betlehem

Božićna procesija u Betlehemu

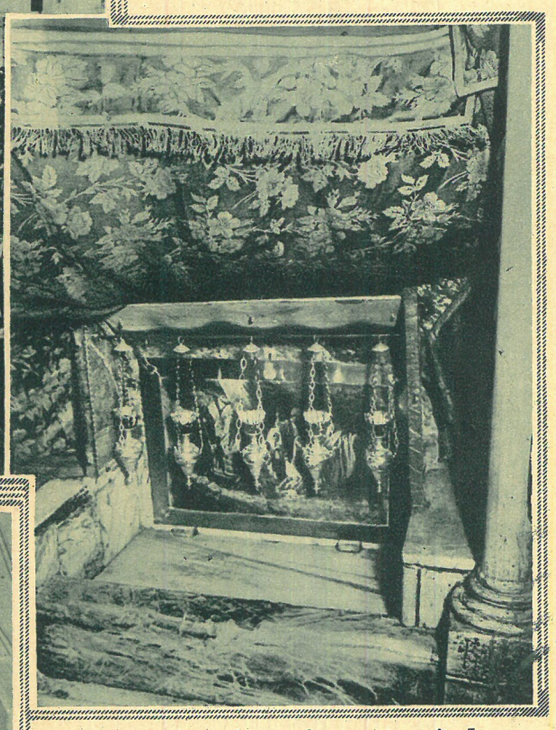

Betlehemska štalica, u kojoj se je rodio Isus

da se poklone i da ponesu u duši svojoj zadovoljstvo, da su bili na svetome tlu Betlehema i Nazareta: Betlehema, gdje je pred dvije tisuće godina stajala zabitna, skrivena štalica, u kojoj se rodio Isus iz Nazareta, gdje je stajala kuća Marijina, a gdje se danas diže bazilika Objavljenja. Druga je opet kapela u Nazaretu podignuta na mjestu, gdje je nekada živio i radio tesar sv. Josip, zaručnik Marijin i odgojitelj maloga Isusa. O Božiću priredjuje se u Betlehemu procesija — s kojom patrijarha Jeruzalema ulazi u crkvu Porodjenja. Na mjestu nekadanjeg Betlehema grada, diže se danas lijep grad, kako se to vidi na prvoj slici.

Kuća Marije u Nazaretu

Mjesto u Nazaretu, gdje je radio sv. Josip

BOŽIĆNI OBIČAJI PO SVIJETU

Najveći kršćanski blagdani u godini, Božić i Uskrs, stvorili su u raznim narodima i zemljama tradicijom stanovite običaje, koji su zadržani do dana današnjega, a koji se medju sobom u velike razlikuju prema svome podrijetlu. Naročito božićnji običaji, koji su to osebujniji, što Božić u većini zemalja pada u doba zimske prirode. Od

Božićni koncerat glasovitog dječačkog zbora sv. Tome u New-Yorku

velikog broja tih različnih i karakterističnih božićnih običaja, evo u našim slikama nekoliko njih iz Amerike, Meksika, Engleske, Španjolske i Francuske.

Božićni sajam u Mexiku

Djeca u Engleskoj postavljaju pisma „Kristkindlu"

4. Sv. tri kralja prolaze kroz Madrid. 5. Božićno drvce u gradskoj vijećnici u Parizu. 6. Pune ruke darova! 7. Naši purani u Madridu.

Atlantic – Meurisse

Male kuće u Zagrebu

Čini se, da se stanbeno pitanje u Zagrebu rješava samo po sebi t. j. podizanjem kuća. Ona je teška stanbena kriza, hvala Bogu, minula, najamnine stanova dolaze u sve normalniju kolotečinu. Cijene stanovima padaju, što se više gradi, jedino se još osjeća razlika u stanovima centruma, daljih ulica i periferije. Prijašnje horendne cijene u novogradnjama padaju i ide vrijeme, kad će se najamnine u staro- i novogradnjama sasvim izjednačiti. U zadnje dvije tri godine opaža se u Zagrebu tendencija, da se

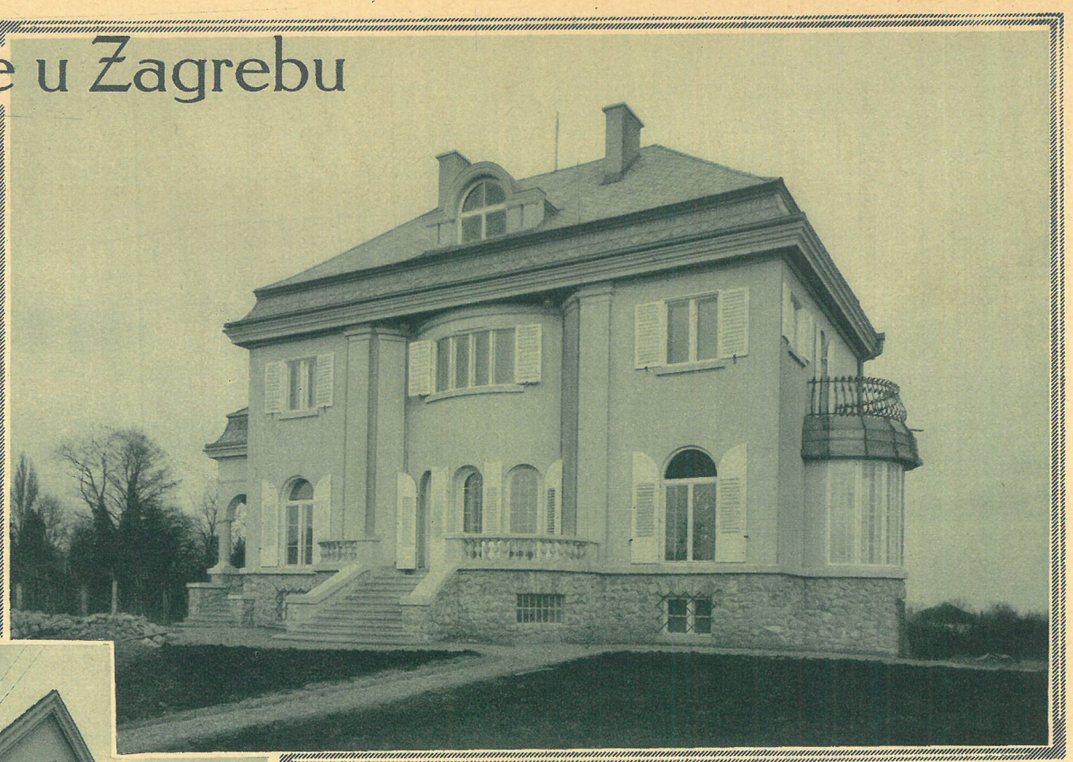

Vila Mr. Ph. Bogdanovića (Prekrižje)
Osnova: arh. Vladimir Šterk

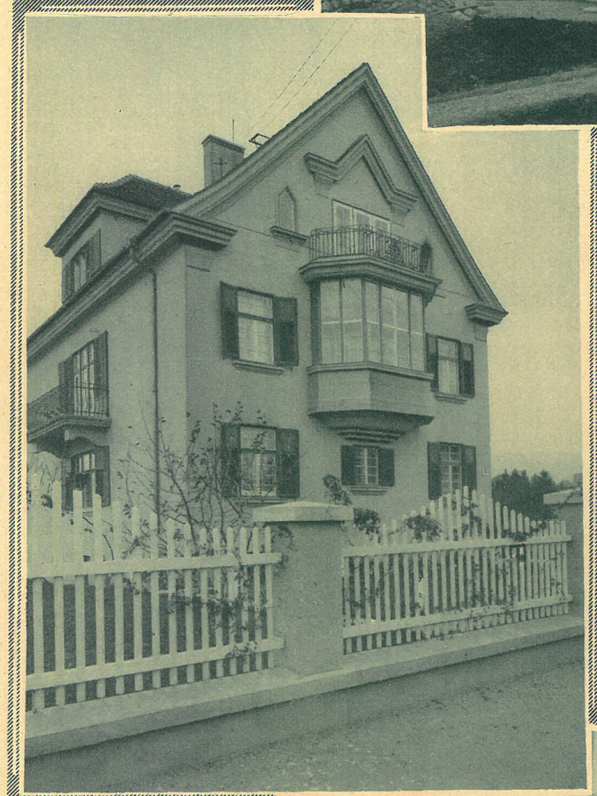

Vila M. Schönbauma (Tuškanac)
Osnova: arh. Vladimir Šterk

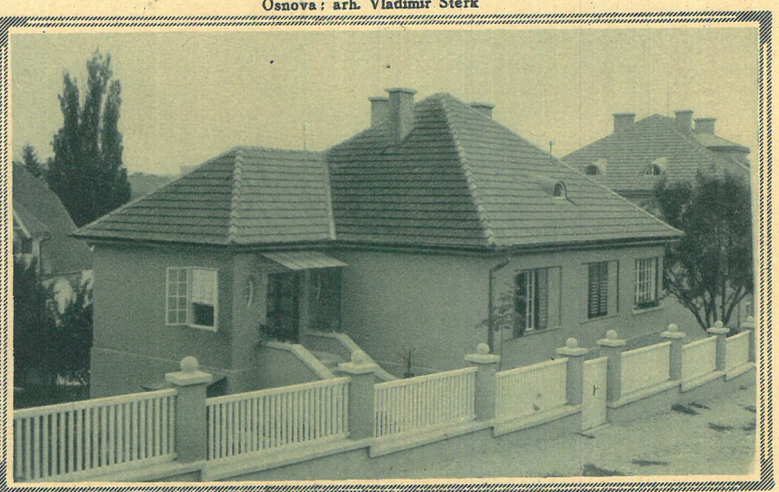

Vila Drugutina Semze (Mlinarska cesta)
Osnova: arh. St. Horvat

grade male kuće, u obliku vila, naročito po periferiji. Istočna, sjeverna i zapadna strana grada ne samo da ih je puna, već su se stvorile preko noći čitave nove četvrti grada. Cijeli niz ovakih vila donosimo na našim slikama. Tu vidimo manjih, uredjenih samo za jednu obitelj, tu većih po od dva, tri ili četiri stana. Nu sve spadaju u pojam t. zv. malih kuća. Dakako, kad se u te kuće usele njihovi vlasnici, odnosno drugi stanovnici iz dosadašnjih stanova, da uslijed toga

Vila Jakova Šnitlingera (Petrova ulica)
Osnova: arh. J. Marčelja

Nastavak na str. 551

Snimke: Spec. za arh. i inter. Fot. P. Varga, Karlovac

TRI ČASA PRIJE DVANAJST'

Mister Beards je već po deseti put izvadio list iz malenog bijelog omota i pročitao ona tri retka, što su mu se činili najmisteriozniji u cijelom životu. Pismo je bilo pisano mašinom, a sadržavalo je slijedeće riječi:

»Čekajte me večeras u Vašem departementu! U interesu Vam je, da ne stavljate kontrole. Jedan, koji Vas hoće spasiti!!!«

Mister Beards je bio prilično inteligentan i znao je s tim vrlo diplomatski raspolagati, no taj je put morao priznati, da ima mnogo zamršenijih stvari, nego što je i mislio. I usprkos svoje omašne i nezgrapne pojave, stao je vrlo nervozno šetati sobom. Nije znao, bi li poslušao tajinstvenog pošiljača lista ili bi to smatrao šalom nekog neozbiljnog besposlice. Konačno, čini se, da se ipak odlučio na ono prvo, jer je u sumrak, kad je tajnik Howard, zadnji od personala otišao kući, ostao u kabinetu, da čeka obećanog posjetioca. Izgledalo mu je nezgodno, što nije bio označen sat dolaska, pa je tako bio u neizvjesnosti. I premda hladnokrvan, govorio je sam sebi, da onaj najdonji redak, što je zamjenjivao potpis, sadrži nešto... nešto... neku, hm..., malu jezovitost. Jedan, koji vas hoće spasti! Refrain je pisao doduše neki filantrop, ali ipak, ipak. Najbolje je počekati normalno rješenje stvari. Što se konačno može njemu dogoditi? Nije on to pitao iz samosvijesti, nego se naprosto pozvao na činjenice. U svojem je neboderu, ima alarmna puceta, u najgorem slučaju browning u džepu, koji je uvijek spreman...

Prošlo je devet, deset i jedanaest sati. Beards nije bio naučan bditi dulje od deset i pol, a pogotovo ne u birou. Nekoliko je minuta prije jedanaest i četvrt zadrijemao i zaboravio na sve. Četvrt sata je prošlo u snu, a tada se nenadano trgne, otvori oči i ugleda u naslonjaču nasuprot sebi nepoznata gentlemana. Udobno se uvalio i pravio oko sebe maglovitu sferu od dima svoje cigare. Beards skoči, no ubrzo se svlada i sjedne.

»Mister Beards...?«, preteče ga neznanac.

»Well!«, potvrdi taj i oponašajući stranca izvadi dozu i zapali. »Uvidjate — nastavi zatim — i sami, da mi imate razjasniti današnje...«

»Naravno, mister Beards! Moje je ime Lyv Leven. Predjimo odmah na stvar.«

»Posve ispravno, jer je stvar tako deli-

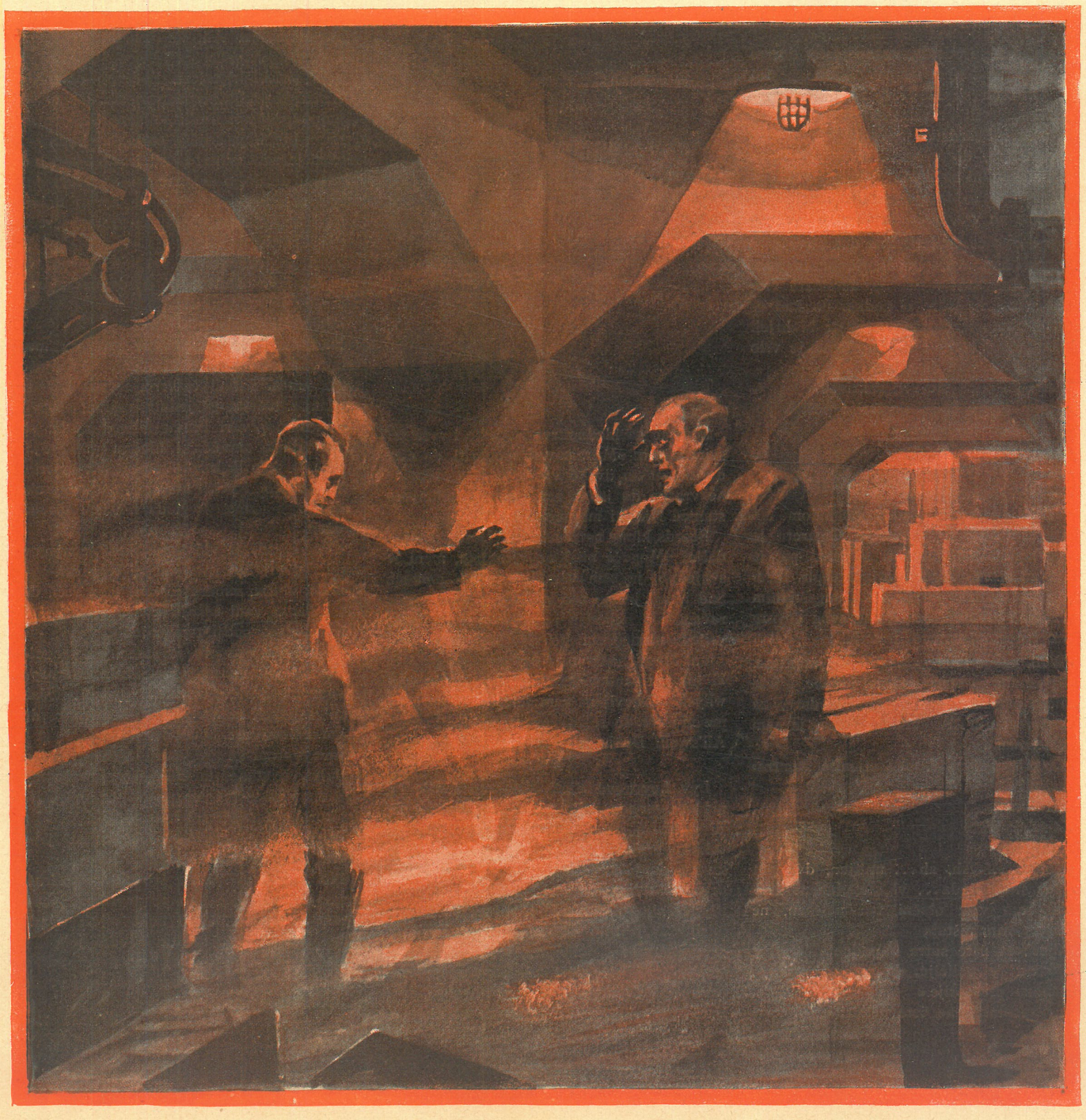

katna, da ju smijete samo vi znati. Radi se o tom: Kuća, u kojoj se sad nalazimo nas obojica, je lagumirana.«

Leven je to rekao naglaskom, od kog se Beardsu ote krik strave, dok je ukočeno zurio, ne vjerujući tome, što je čuo.

»Lagumirana?... Vi ste ludi...!«

»Sutra točno o podne letite u zrak.«

»Ponavljam, vi ste...«

»...Ludi, je li, no dokazat ću vam, da nemate baš pravo. Primirite se i slušajte, jer je vrlo interesantno. Najprije, stanujem nedaleko odavle, u Long-streetu, 97., a bavim se kemičkim eksperimentima. Čudnim slučajem, što ga smatram nepotrebnim, da vam pričam, doznao sam za pripremani atentat, gdje igraju glavnu ulogu tri radnika: Dowras, Todge i Stone — poznate ih, je li, vidim, jer ste problijedili. To su ista ona trojica, što se ih vi svojevremeno veoma obzirno olakšali za punktum tisuću dolara. Nisu vam mogli toga zaboraviti. Poslije ste se postepeno dizali svojom lukavošću i razborom, dok na koncu niste osnovali osiguravajući trust za radnike. Ona trojica su ostali, što su i bili, pa su jednog dana — baš prije tri godine — došli k vama, da urede stari račun, je li?«

»All right, odakle to znate...?«

»Sporedno je odakle, važno je to, da ste vi onog dana i opet veoma obzirno postupali, tako da su Dowras, Stone i Todge najednoć dopali brave. Uistinu vam se divim, mister Beards!«

»Prestanite, do vraga...!«

»Odmah! Oni su dakle prije pol mjeseca izašli, pa kako im je ostala neizbrisiva uspomena na vas, hoće da vam se osvete.«

»To im ne će uspjeti! Ima detektiva!«

»Svaki ima svoje mišljenje, a ja vam napominjem, mister Beards, da imate vremena samo do sutra o podne. Pa kad bi ih se i domogli, sigurno vam ne bi htjeli odati položaj bombe. A smještena je vrlo dobro ,za to vam jamčim.«

»Fair! Pa onda ste i vi sukrivac!«

»Svakako, no mogu postati i pošten čovjek, ako vi to hoćete.«

»Kako...?«

»Mogu vas spasti!«

»Vi? Ne razumijem!«

Beards je zaista gledao pogledom čovjeka, što ništa ne razumije. Cigaretu je uopće zaboravio metnuti u usta, pa je ležala na stolu progorijevajući papir. Stranac ga je motrio prodirnim i sugestivnim pogledom, čuvajući za cijelog svog govora mirno i nešto ironično držanje.

»Well, mogu vas poštediti od atentata, kad poznam po opisu sadržaj bombe, a kao kemičar pronašao sam idealno sredstvo za ‚kontra-reakciju'. A onda konačno, ja sam bussinesman.«

»Ah, razumijem. Koliko cijenite ‚kontra-reakciju'?«

»Milijun«.

»Što...?«

»Milijun!«

»Koliko...! Ah, ah... milijun, dva put po pet sto hiljada... vi ste glupan! Progledao sam vas; obični bussinesman, ne vjerujem vam ništa!«

»Vjerovat ćete sutra o podne!«

»Pozvat ću policiju, da pretraži kuću i podzemne prostorije.«

»To apsolutno ne ćete učiniti!«

»I ako to sve nije fabula, oni će je naći, jer ću im dati detaljni plan zgrade.«

»Zaista? No zaboravljate, mister Beards, da imate dolje skladište kriomčarenog wyskija, i odviše golemo, a da policija ne bi mogla unutra zaviriti. Vi ste naime jedan od bootleggersa.«

Beards, koji nije očekivao tako indiskretnu konstataciju, škrine nemoćno zubima i svali se na stolac. Časak je ovladalo njime mrtvilo, a onda mu se pojavi na ustima zloradi posmjeh.«

»Još noćas ću ga eksportirati — imam divno mjesto.«

»Nemoguće s dva razloga! Prvo, imate malo vremena — sad je upravo ponoć — dakle točno dvanaest sati do eksplozije. Premalo i za premještanje, a gdje je još pretraga policije. Drugo, i za taj slučaj sam se već pobrinuo, jer bih vas jednostavno denuncirao.«

»Vi ste nitkov! Ne ćete me denuncirati, jer ne ćete uopće izaći iz te sobe«. Beards skoči i divlje nasrne na protivnika.

Stranac ga hladnokrvno odrine i reče sasvim mirno: »Moram vas upozoriti, da sam dolje ostavio dva čovjeka, koji će, ako se ne vratim do jedan sat, poći na policijsku stanicu i javiti moj nestanak ovdje.«

Beards klone natrag, a Lyv Leven nastavi dalje: »Moguće mi i ne vjerujete, meni je svejedno, ja sam vam htio samo pomoći. Sad idem, jer je već vrijeme, ali vas uvjeravam, da neboder i osiguravajući trust vrijede mnogo, mnogo više nego jedan milijun. Mogli biste me i dati uapsiti, no i to bi bilo prilično riskantno, obzirom na vaš whyski. Ostavljam vam telefonski broj, pa me možete do sutra nazvati koliko hoćete. All'swell! Dakle laku noć, mister Beards!«

*

Lyv Levenove riječi »laku noć« nije on nipošto mogao aplicirati na se, budući da je ostao u birou sve do ujutru. Bio je toliko uzrujan, da nije ni opazio, kad je mutno danje svijetlo nagrnulo kroz velike prozore. Glavom su mu jurile naizmjence najstrašnije, najgluplje i najnevjerojatnije misli. Čas je htio dignuti slušalicu i staviti se u kontakt s policijom, malo se kasnije spustio u donje prostorije i počeo groznično pretraživati zidove, pod i svaki osamljeni ugao. Bio je u skladištu alkohola i uvidio opravdanu Levenovu tvrdnju. Bilo je apsurdno i pomisliti na micanje tog silnog tereta, a osim toga neka to otkriju prohibicione vlasti, njegov glas je propao.

»A što ako je sve izmišljeno?«

No i ta je sićušna nada bila ugrožena, jer je Leven očajnom točnošću sve dokazivao. Zar nije konačno ono istina o Todgeu, Dowrasu i Stoneu?

U jedanaest sati nije više Beards mogao izdržati. Potraži maleni papirić u svom džepu. 13-133. Fatalni broj! Prihvati slušalicu:

»Hallo, 13-133.« Pauza. »Sir Leven...?«

»Well, ovdje!«

»Hallo — dodjite odmah k meni!«

»Oo, mister Beards! Doći ću!«

»Ali brzo...!« i prekine kontakt.

Deset časaka kasnije bio je Lyv Leven pred Beardsom i zaželio mu dobar dan.

»Do vraga vi i dan! Recite mi uvjete bussinesa.«

»Uvjete...? Ali zaboga, mister Beards, kakve uvjete? Pa vi mi vjerujete, ili...?«

»Nije mi do gluposti, Leven. Pristajem da vam dam milijun, no čime mi jamčite?«

»To nije teško! Poći ću s vama dolje, pokazati ću vam mjesto laguma i predati kontra-reakciju. Ali, na izlazu u podrum dat ćete mi novac.«

»All right, pristajem. Podjimo odmah!«

I Beards podje prema vratima. Leven ga uljudno propusti. Pošli su brzo departman i ušli u lift. Boy, koji je stajao na hodniku, gledao je zabezeknuto kad je chef kao lud uletio u dizalo, a stranac mu smješeći dobacio napojnicu. Iznašala je ravno dolar.

Kad su se približavali mezzaninu, reče naglo Beards:

»Sad je jedanaest i pol! Sir Leven, vi ćete samnom ostati dolje do dvanaest sati. Tako ću biti sigurniji!«

»Po volji vam!«

Izadjoše i Beards povede pratioca metalnim stubama u podzemlje. Prodjoše troja vrata, a kod četvrtih izvadi Beards svežanj ključeva, pa jednim malim, gotovo neznatnim, otvori bravu i pred njima se otvori duga, mračna i hladna prostorija.

»Ah — reče Beards — nisam se ni sjetio. Evo uzmite!«, i pruži mu iz džepa zamotak. Pratilac ga uzme, pregleda novac i spremi u džep.

»No, a sad, da vidimo«, iskesi se njegov rival i u taj čas uperi na nj revolver.

»Gle, zbilja, zaboravio sam vam reći, da me i danas vani čekaju dva čovjeka.«

»Svejedno, podjite naprijed!«

»Well, no rasvjeta je slaba, ne mogu!«

Beards pritisne puce na zidu i na stropu zasinu žarulje. Na podu su naokolo ležali silni sanduci, a pokraj njih odmah do ulaza neizmjerne boce bez etikete.

Leven stupi unutra, nadje u lisnici jednu cedulju i stane je marljivo proučavati. Zatim, kao unaprijed proračunano, podje tri koraka desno i pet natrag.

»Požurite se, tri četvrt dvanaest je!«, vikne i tjeskobno se ogleda.

No Leven se ni na što nije obazirao, nego je i dalje tapkao po prostoru. Najednom se sagne, izusti neke riječi u pol glasa i triumfalno izusti: »Ovdje je!«

Beards poleti k njemu, no on ga zadrži:

»Sto mu gromova, stanite, da prije reda ne odletite u zrak!«

Vidi strana 573.

Vila Dra K. Premužića (Pešćenica V.)
Osnova: S. Aranjoš

Vila J. Kaizera (Prekrižje)
Osnova: St. Horvat

Vila Bosanovića (Mlinarska c.)
Osnova: St. Horvat

Vila baruna Gjurića (Mlinarska cesta)
Osnova: St. Horvat

dobivamo njihove stanove za druge stanare, koji dosele nisu imali svog vlastitog stana, već su se stiskali s roditeljima i rodjacima u istom stanu. — Eto, tako se rješava najprirodnije stanbeno pitanje. A ovake male kuće dižu i mali ljudi, koji su imali nešto gotovine, dok su ostalo pozajmili na zemljište i na samu gradnju. Tako će u razmjerno kratko vrijeme isplatiti svoju kuću s onim iznosima, što su ih dosele plaćali kao najamninu u tudjim kućama. — Iz naših se slika vidi, da su te male kuće vrlo ukusne i sa svojim stilom i sa izgradnjom, a što je glavno, svako osjeća u njoj onu poznatu: svoja kućica, svoja slobodica! Naročito je ovogodišnja gradjevna sezona bila vrlo bogata u novogradnjama. Primjerice na Karvenjaku (prilaz iz Ribnjaka) nastalo je čitavo naselje u nizini i na uzvisinama, od kojih su neke posve gotove i useljene, a druge su u posvršavanju, dok će treće biti gotove za stanovanje u rano proljeće. A jednako je bilo i u drugim dijelovima grada, jer se gotovo po svuda gradilo. U gradu velike stanbene zgrade, a po periferiji male, o kojima govorimo. Ako se ovim tempom nastavi i do godine, a izgleda da se hoće, to će doskora nastati predratno stanje, kad će po kućnim vratima visjeti cedulje za iznajmljenje stanova i kad će se stan po volji birati.

Snimke: Spec. za arh. i inter. Fot. P. Varga. Karlovac

NAŠI DOMOVI

Gospodska soba iz hrastovine u njem. baroku u stanu M. Bauera

Hall iz hrastovine u stanu direktora Kohna
Osnovao arh. S. Gomboš

Moderno uredjenje stanova dan danas je usko vezano s gradnjom i razmještajem prostorija u novim kućama. Kako današnje novogradnje druk-čije izrabljuju dimenzije, stvaranjem raznih balkona, hall-ova, udubina u zidovima, prozora, intimnih kutova i t. d., tako se i moderno pokućtvo primjenjuje donekle zahtjevima stanbenih kuća. Tko hoće u udobnome stanu da ima i svrsi-

Ista soba, pogled s druge strane

Biblioteka iz hrastovine u stanu Dra Daničića
Osnovao i izveo: N. Crnokrak: Zagreb

shodno te ukusno pokućtvo, taj će prema svojim sobama, predsoblju i hodniku i t. d. i naručiti to pokućtvo, da se izgradi po nacrtima, mjeri i posebnom, manje ili više rafiniranom ukusu. Istina, i danas se još kupuje gotovo pokućtvo, ali to nikada nije ono, što pruža po narudžbi, te po nacrtima stručnjaka (arhitekata), načinjeno. Razumije se, da ovakovo pokućtvo stoji više no obično, ali tko je godj nakan, da si uredi svoj stan bilo od samo jedne ili od više soba, preporuča mu se, da si dobavi nacrte ili slike, koje je negdje vidio, a svidjele su mu se. Što se tiče stila u pokućtvu, dan danas se ne može odsjeći, da u tome vlada jedan jedinstveni. Nalazimo raznih: u renesansi, baroku,

Snimke: Spec. za arh. i inter. Fot. P. Varga, Karlovac

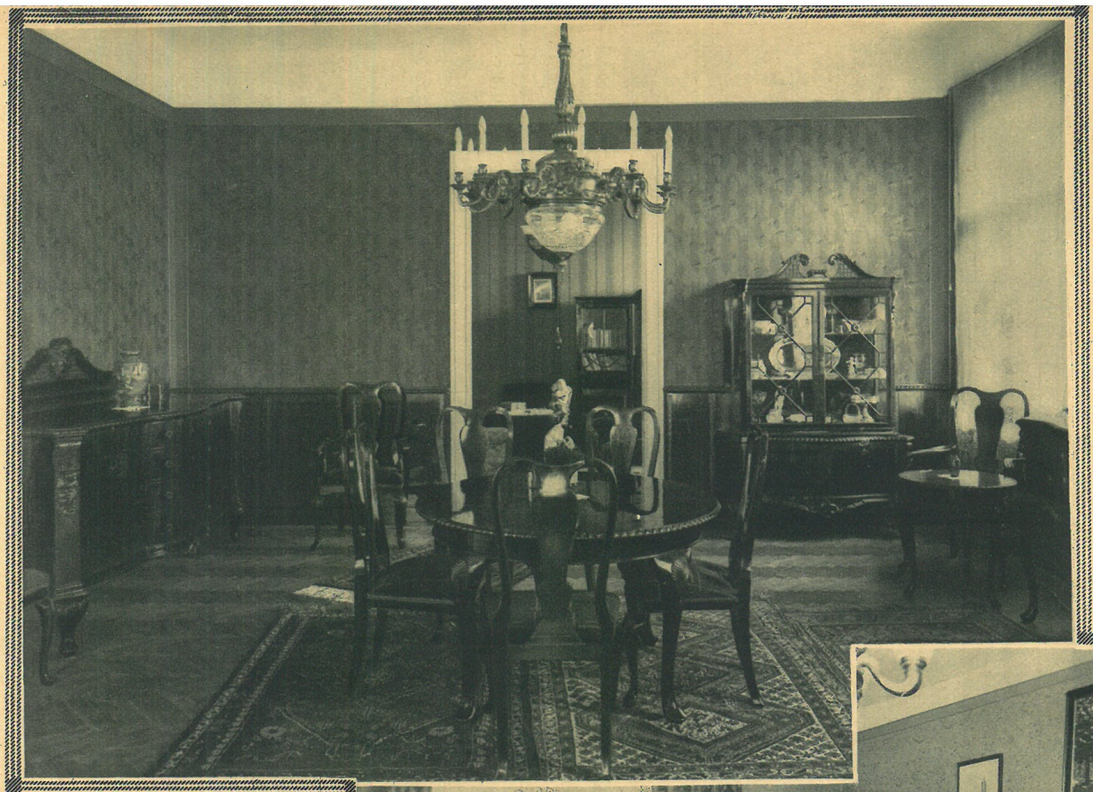

velike i male (Pfeiler) kredence, koje su već posve izgubile gornji visoki dio s vratima i udubinama, pa ih se vidja već uopće bez ikakva gornjeg dijela, a istodobno su sve šire i šire. Stolovi primjerice u blagovaonicama većinom su okrugli, pa se dadu zgodnim umecima i proširivati (za velik broj osoba), ali i opet zadržavaju prvobitni okrugli oblik. Jednako vidimo na stolicama u blagovaonici, dok u t. zv. gospodskim sobama (Herrenzimmer) nalazimo, istina, velike klubske naslonjače, ali su se u mnogome odalečili od prvašnjih oblika — ostavši samo kod veličine.

Blagovaonica iz orahovine u stilu Chippendalle, stan A. Rosenfelda

Biedermaieru i dr. ili pak zgodnom sastavinom dolazimo do ukusne mješavine, koja podsjeća u nekim svojim linijama sad na ovaj, sad na onaj stil.. Nu to je sve individualno, prema ukusu onoga, što si pokućtvo naručuje. Kao sve, tako je i pokućtvo podvrženo modi. Ako nije koja soba držana strogo u jednome stilu, opaža se primjerice najnovija tendencija, da opet ulazi u modu i porabu politirano pokućtvo. I na oblicima pojedinih dijelova pokućtva opaža se nov ukus. Ističemo samo za primjer

Spavaonica u stilu talijanske renesanse u stanu Dra B. Arka
Osnovao: arh. Hribar

Gospodska soba iz hrastovine. stan g. Slovaka

U spavaćim sobama vidimo takodjer izvjesnih novih tendencija, naročito u ormarima i ogledalima za toaletu, gdje nema za potonju posebnih prostorija, ako je stan već tako gradjen. Prema tome te današnje tendencije u oblicima pokućtva daju stručnjacima dosta maha, da stvaraju nacrte za ukusno, dobro i praktično pokućtvo. Mi smo na ove dvije stranice priopćili nekoliko primjera pokućtva za razne sobe u zagrebačkim stanovima, a sve je izradjeno u umjetnoj stolariji Nikole Crnokraka u Zagrebu.

Snimke: Spec. za arh. i inter. Fot. P. Varga, Karlovac

KRONIKA

Vijeće Saveza Naroda u Luganu završilo je nedavno svoje 53. zasjedanje. U spomen toga donosimo tri slike; u hotel »Splendide« odsjedaju francuski, talijanski i španjolski delegati, dok se na sjednici vide sve prominentne ličnosti Saveza. Na 20. o. m. proslavio je sv. otac Pio XI. svoj zlatni svećenički jubilej, u čiju su slavu toga dana, naročito po Italiji, bile velike proslave. — U Londonu je

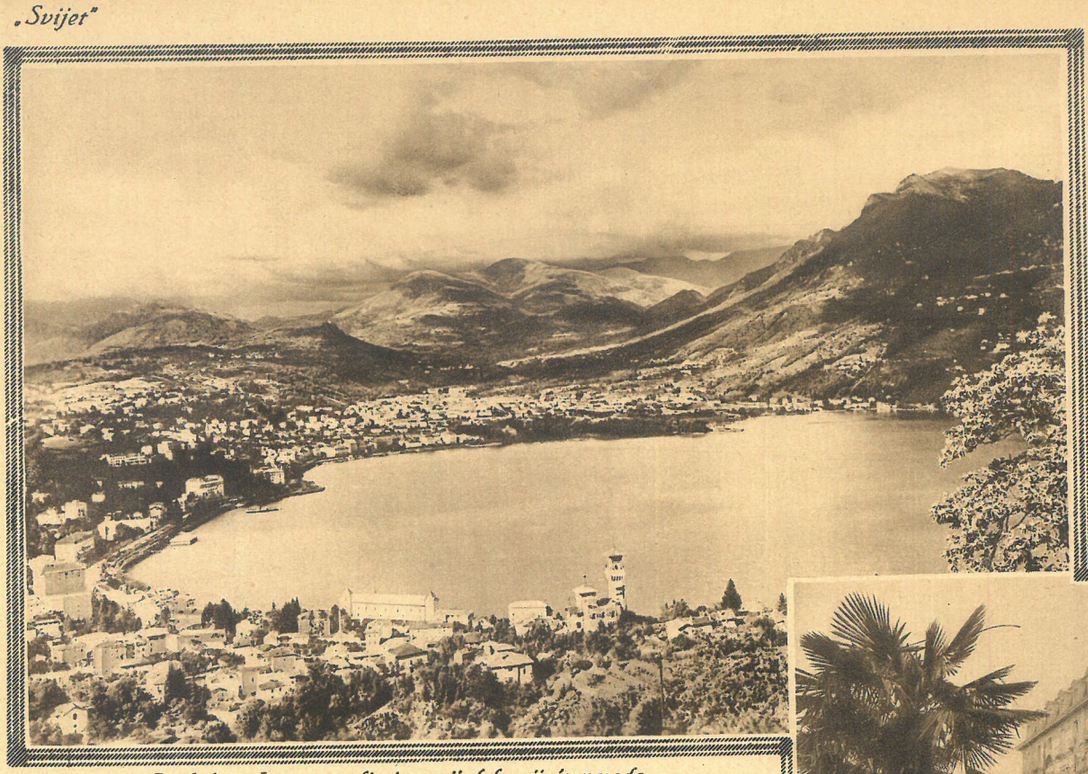

Pogled na Lugano, gdje je zasijedalo vijeće naroda

Hotel Splendide u Luganu

Sjednica otvorenja 53. sesije Saveza Naroda

nedavno svečano ustoličen novi nadbiskup Canterbury-a, Cosmo Lang, koji je tom prigodom pred Westminsterskom opatijom govorio govor i blagoslovio svijet. Momenat je svakako rijedak i interesantan, da visoki crkveni dostojanstvenik izlazi pred mase naroda i govori, zapravo propovijeda, pod vedrim nebom. No u Engleskoj je to običaj da naročito novo ustoličeni viši crkveni dostojanstvenici izlaze pred narod.

Sv. otac papa Pio XI.

Atlantic — Szanto — Rol

Novi nadbiskup Cosmo Canterburya, Dr. Lang blagosilje mnoštvo

Bolivija i Paraguay

Dr. Siles, predsjednik republike Bolivije

Pukovnik Jose Pol gen. pobočnik

Zbog jednog pograničnog sukoba prekinuti su diplomatski odnošaji izmedju susjednih republika u južnoj Americi, Bolivije i Paraguaya. Faktično se ne radi o napadaju nekih trista paraguayskih vojnika, ili o kakvom sličnom sukobu, već je to stara razmirica zbog izmedju tih država nalazećeg se područja El Chaco, koje je Paraguay, kad je 1895. sre-

General Hans Kundt, šef generalnog štaba Bolivije (Sl. desno)

La Paz, glavni grad Bolivije

Pričuvnici bolivijanske vojske

djivao granice, prepustio Boliviji. Poslije toga je paraguayska vlada u više mahova tražila to područje od Bolivije. Meksiko je htio u prvi čas da posreduje izmedju zavadjenih država, koje su zadjevice tako se zaoštrile, da su prijetile ratom, ali nije uspio. Samo prijeporno područje važno je strateški i gospodarski; opseže 120.000 četv. kilometara, a ima 14.000 stanovnika. Karakteristično je, da su napeti odnošaji izmedju Paraguaya i Bolivije izbili baš nekako za zasjedanja vijeća Saveza Naroda u Luganu i u vrijeme panamerikanske konferencije za arbitražne ugovore — dok su obe zavadjene države i članovi Saveza Naroda! Oružanih je sukoba već bilo, premda se ne može govoriti o ratu, pa je već bilo dosta mrtvih i ranjenih. U Paraguayu se stalno priredjuju demonstracije proti Boliviji, a u Boliviji proti Paraguayu. Bolivija ima 1,333.000 četvornih kilometara i tri milijuna stanovnika, a vojske u ratu broji trista hiljada. Paraguay pak opseže 253.000 četvornih kilometara i 830.000 stanovnika. U ratu diže 60.000 vojnika. Dakle prilično nejednaka snaga!

Atlantic - Szanto

Položaj Bolivije i Paraguaya

BOŽIĆ NA FLORIDI

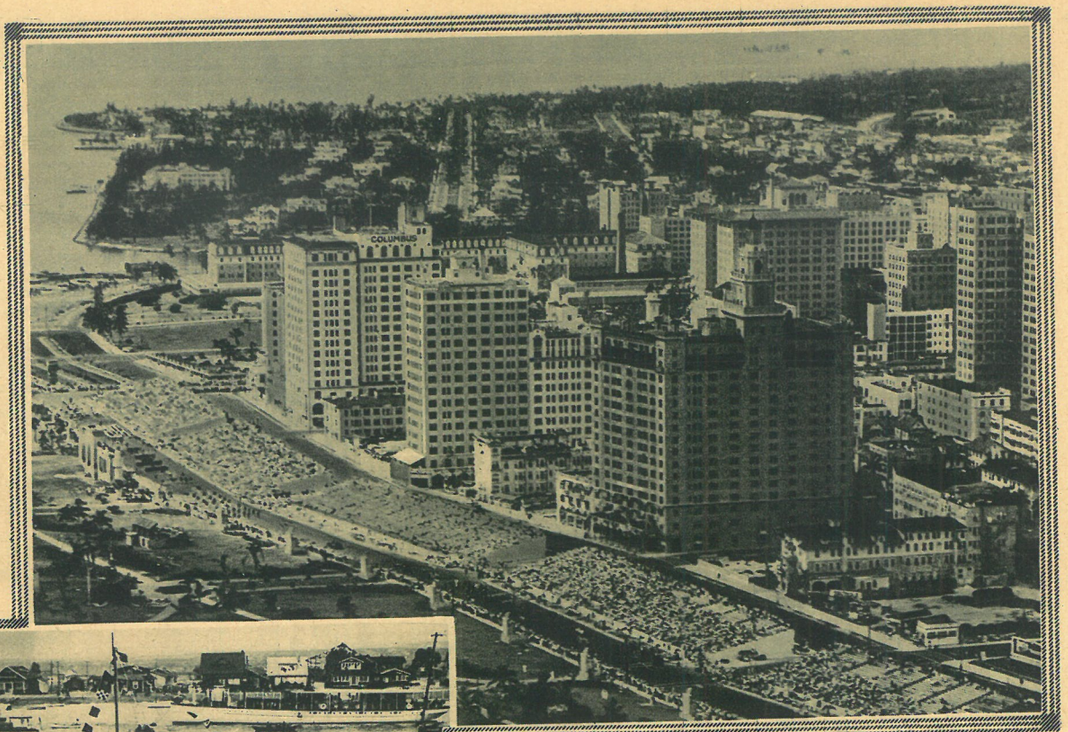

Pogled na obalu luksusnog kupališta Miami na vrhuncu sezone u prosincu i siječnju

Utakmica motornim čamcima o Božiću u zaljevu Balboa na Floridi

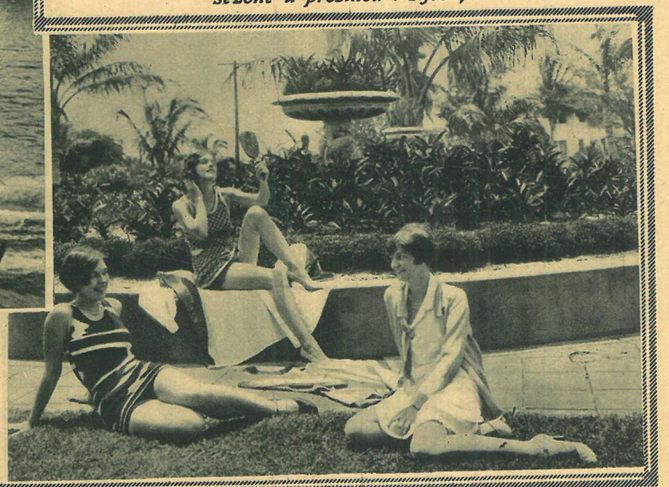

Zračne i sunčane kupelji pod palmama

Bilo je prilike te smo prije izvjesnog vremena priopćili slike iz »zemaljskog raja« Sjeverne Amerike, divnog poluotoka Floride, povodom katastrofalnog nevremena, što ga je opetovano zadesilo. Dok smo taj put prikazali u fotografskim snimkama najljepše dijelove Floride, kupališta i odmarališta Miami i Palm Beach, ujedno smo crnim bojama ocrtali, kako je nevrijeme haralo po tim mjestima, rušilo i obaralo sve, do česa je došlo i stiglo. Nu kako se u Americi poslovičnom američkom brzinom sve diže, gradi, popravlja i restaurira, nije čudo, te danas nema ni traga pustošenju, što ga je tada počinjao strahovit tornado. Donosimo opet niz slika sa tog čarobnog kraja, na kome se sastaje sve, što je u Americi najbogatije i najslavnije. U prvom redu dolarski kraljevi i dolarske princese, od kojih mnoge ondje čekaju na dolazak koga evropskog propalog princa ili kneza po krvi. Nu ovaj put donosimo slike s Floride u božićno doba! Dok kod nas vlada studen, kiša, po raznim krajevima zapusi snijega i mećave, na dalekoj Floridi pravo ljeto! Mi u toplim kabanicama i debelim krznima dočekujemo Božić, Amerikanci u Floridi u lakim,

Dom jednog amečkog milijunara u West Palm Beachu

Atlantic

Biltimore hotel u Miamiu, vrhunac luksusa

ukras prirode. — Američki milijunaši provode Božić u svojim ljetnikovcima na Floridi, u malim palačama, koje su podigli u stilu venecijanskih starih domova i duždevih dvorova. Najluksusniji Baltimore hotel u Miamiu vrvi gostima, koji su tamo stigli, da sprovedu božićnje blagdane ko usred ljeta. Dolarske princese, objesne ne znajući što bi, u kupališnim kostimima jašu na magarcima po pješčanim žalovima. Otmjeni hotel u maurskom stilu u St. Augustinu pruža skroz ljetnu sliku o Božiću, a pred klubskim kućama na obali

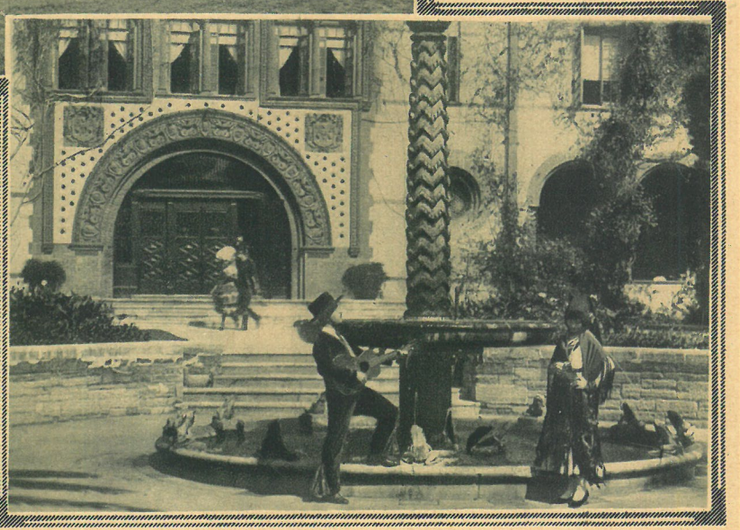

Hotel Pouce de Leon u St. Augustinu na Floridi u maurskom stilu

morskoj ko u Evropi u visokoj sezoni ljeta, a na — badnjak. Tako se provodi Božić na Flaridi... tako bogati Amerikanci zapravo ni ne znaju što je zima, snijeg i led, kad ju sprovode na Floridi, u tom američkom »zemaljskom raju«.

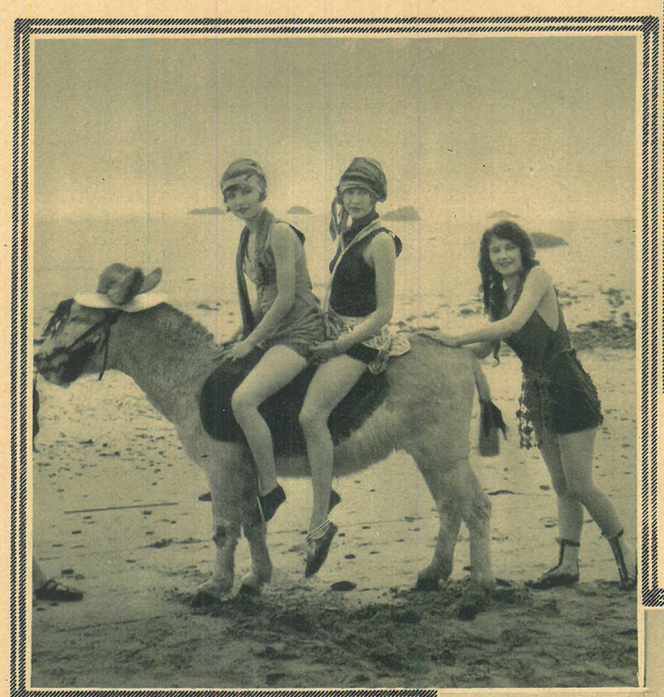

Razonoda dolarskih princesa o Božiću

gotovo prozračnim haljinama i tennis odijelima. Dok se mi držimo tople peći u zagrijanim sobama, u Miami, Palm Beachu, St. Augustinu i drugdje Amerikanci se kupaju i u kupaćim kostimima sunčaju na toplim zrakama sunca! U nas donosi Božić čara u sobi oko božićnjeg drvca, na Floridi, u prirodi, bogatoj tropskom vegetacijom. Pred neboderima-hotelima u Miamiu eno vlada prava ljetna vreva na kupalištu, koji doseže vrhunac sezone sada u prosincu i u siječnju — a kod nas u srpnju i kolovozu! U zaljevu Balloa priredjuju o Božiću utakmice na motornim čamcima, u Evropi na skijama, rodlima i bobu! Zračne i sunčane kupelji pod palmama na Floridi su u božićnje doba u punom jeku, dok je u starom svijetu led, snijeg i ledene svijeće zimski

Klubska kuća s vlastitim žalom na — badnjak!

ZVIJEZDE

Kao što zvjezdoznanci otkrivaju svedj nove zvijezde na velikom svemiru, tako filmoznanci pronalaze po čitavom svijetu uvijek nove ljepotice, da sjaju na platnu filmskog neba. I ovo su jedne od najljepših zvijezda, što sjaju...

Marion Davies **Paramount**

Mary Flora **F. Szanto**

Alice Terry. **F. Szanto**

Sl. desno gore: Esther Ralston **Paramount**

Josip Račić (1885–1908): Pogled na Place de l' Étoile (akvarel)

PIONIRI NAŠEG SLIKARSTVA

Prva imena umjetnika, koji su djelovali u Zagrebu, vezana su uz historiju zagrebačke prvostolne katedrale. Ona nam spominje gotovo u svakom stoljeću sve tamo od XIV. vijeka niz umjetnika, koji i ako su bili porijetlom stranci to su se ipak po svojem radu vezali i stopili sa našom sredinom i gotovo uvijek u toj sredini ostali. Sitnoslikari i iluminatori Paulus pictor, Stephanus pictor, Dominicus, pictor gallicus i Petrus Lombardus u XIV. stoljeću ukrašuju crkvena djela, koja se još i danas čuvaju u Metropolitanskoj knjižnici. Una pulchra et solemnis biblia i Liber sententiarum od potonjega Petra Lombarda, znatna su i važna dokumenta, koja nam jasno svjedoče, da je Zagreb, to jest zagrebačka biskupija bila privlačivi centar već onda za umjetnike. Ova sjajna dokumenta nalaze nasljednike u crkvenim slikarijama kasnijih stoljeća, osobito XVII. stoljeća, kad Bernardin Bubić slika divotoltar (danas u Muzeju za umjetnost i umjetni obrt) a nepoznati crtači slažu predloške za vezilačku domaću školu biskupa (Petar Petretić 1648.–67.). XVIII. vijek opet donosi cijeli red slikara, koji se sporadično javljaju u Zagrebu i po cijeloj Hrvatskoj. Rad se tih slikara usredotočuje u izradjivanju obiteljskih portraita velikaša i dostojanstvenika totius regni Croatiae, Slavoniae ac Dalmatiae. Veliki kulturno-historijski materijal čeka na svoje objelodanjenje i otkriće. Sjajni portraiti natječu se svojom dokumentarnošću sa zidnim slikarijama po našim zagorskim crkvama. (Ranger 1758). Isto tako čekaju rani barokni majstori kao i oni jezuitske pobjedne periode svoje publikacije. Pavlini ili ambulantni portraitiste, često jedno i drugo u isti čas, izradjuju ove slike u našim krajevima kao i njihovi mladji drugovi na početku XIX. stoljeća. I taj se rad pomalo koncentrira u gradu, koji broji u to vrijeme ravno 8.000 duša. A. Heller u Remetah, Herlinger portraitista Haulikov, Slovenac Stroy vješti majstor kista, portraitista Alagovića, župnik N. Hrvat 1826., Stark, J. Matignani 1841. i Strohberger 1846., koji nam slika Markov trg onoga doba, kad je naš Zagreb brojio 17.000 gradjana. Njihov rad nastavljaju poslije 1850. god. Zasche, Karas (1821.—1858.), Quiquerez (1845.—1893.) i Mašić (1852.—1902.) kao pojedinci, koji se javljaju kao i oni njihovi predšasnici još uvijek samo sporadično.

Tek pod kraj XIX. stoljeća formira se prva grupa umjetnika slikara zahvaljujući predhodnim naporima Izidora Kršnjavija za Khuenovog vremena. Kršnjavi je i sam počeo kao slikar, njegove su malene studije i skice po klasičnim djelima Italije, specijalno kasne renesanse, osobiti i vrijedni umjetnički objekti. Temperamentni propagator umjetnosti i veliki inicijator u našim malim sredinama mogao je imati i velikih mana, jer je kao jaka i zanimiva ličnost posjedovao velikih vrlina a još većih zasluga.

Ta prva generacija slikara na koncu XIX. vijeka bila je prava pionirska generacija, uza sve poteškoće uspjela se afirmirati te postaviti, kako tako, prve socijalne uvjete za daljnji razvitak (atelieri, umj. škola). U naporu i borbi za održanjem i budjenjem interesa za umjetnost ta prva generacija oko Čikoša i Bukovca (1855.—1922.) nije mogla uz one poznate kompromise malogradjanskih potreba stvarati neke posebne slikarske škole svog posebnog smjera i postavljati strogo slikarski izraz na svoj barjak. K tome još je bila cijela ta generacija, osim Bukovca, pod uplivom

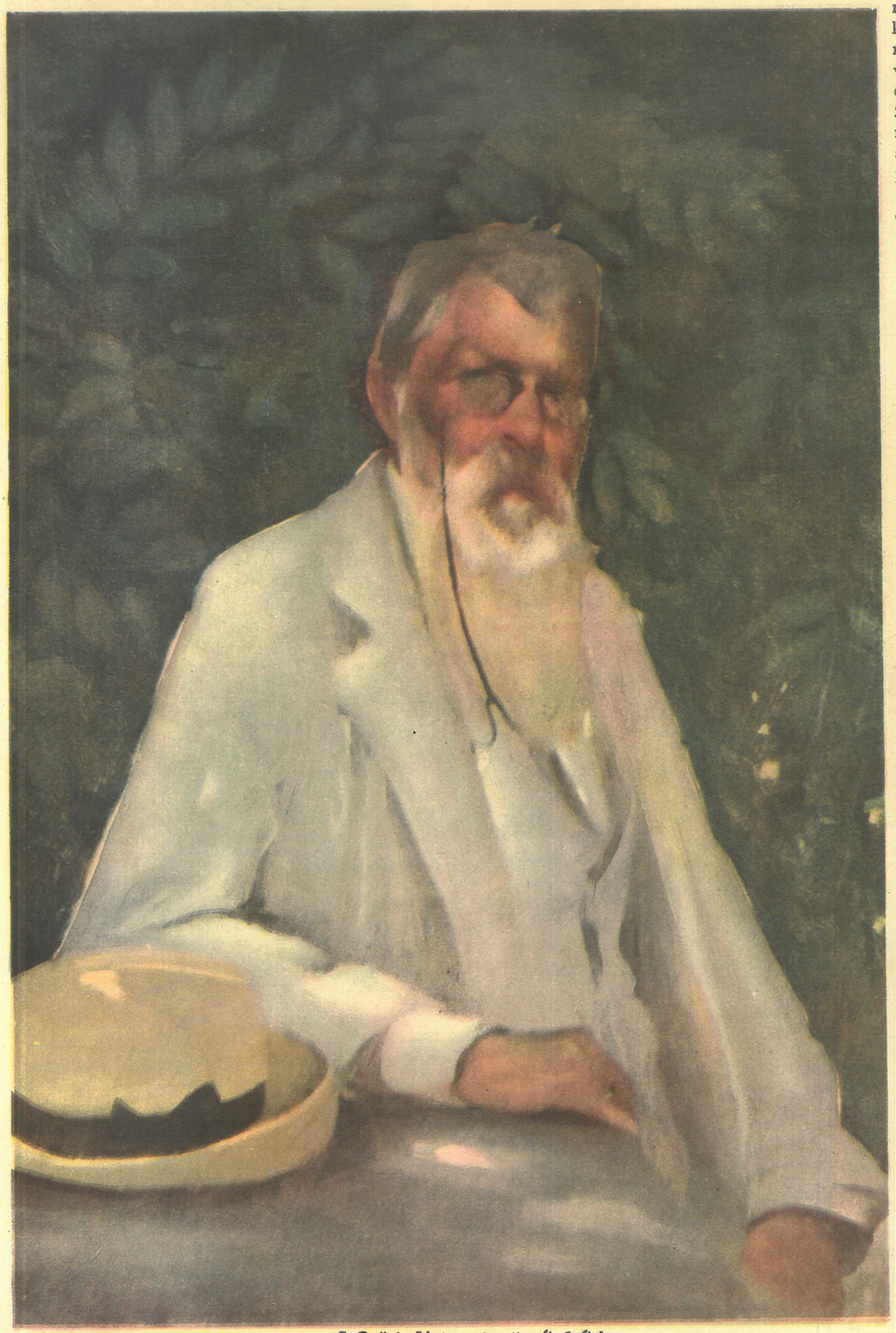

J. Račić: Moj stari prijatelj (ulje)

antislikarskog Beča i Münchena, koja su središta kod nas vrijedila kao glavna, napose u slikarstvu; dok se za Pariz, tu istinsku centralu modernog slikarstva nije smjelo znati. (Kršnjavi). Naravno, da u toj prvoj grupi nije bilo ni programatskog ni ideološkog razradjivanja, jer je glavni cilj de facto bio zainteresirati i osvajati sredinu te producirati slike, kako se to i u drugim sredinama radi, sad bolje sad gore slike, eventualno sa našim sižejima, sa našim kostimima, naslikane po našim slikarima. Razumljivo jest, da takvi napori nisu mogli biti koordinirani sa naprednim idejama u slikarstvu ondašnjeg vremena. Sam virtuoz Bukovac, koji je ovdje vrijedio (Hrv. Salon, Mladost. Život) kao neki modernista i revolucionar, u svojoj je biti bio pravi pravcati djak Cabanelov, u ono vrijeme (La grande Iza), kad je već davno izvojevao pobjedni impresionizam svoje velike i odlučne bitke upravo protiv oficijelne i ukočene Cabanelovštine. To zakašnjenje u samoj slikarskoj orijentaciji uza sav njezin plein-airistični i divizionistički kostim nije mogao ni izvanredni fini talenat B. Čikoša korigirati sa svojim literarnim akademizmom (Pietà) i bojazljivim secesionizmom (Psyhe i Ciklus Innocentia). Kao dragocjeni, možda i porazan dokumenat tog nejasnog i neizrazitog stanja postoje autobiografska pričanja Vlaha Bukovca. (Moj život). Ovo se stanje, koje je silom prilika i razumljivo, prekida dolaskom druge slikarske generacije.

Prelazna faza »Nejunačkom vremenu u prkos« nije donijela razvitku našeg slikarstva nikakvi plus. Politički i propagandistički uvodnici iz Vidovdanske etike, ispisani i izcrtkani neslikarski na ogromnim platnima (Ciklus Kraljevića Marka) bili su doskora demantirani i od samih autora a još više i definitivnije od samog života, od ovoga potonjega i krvavo. Slično kao u politici, čim je iluzionistička formula narodnoga jedinstva, de facto samo sagradjena na lingvističkoj osnovici, postala orudje hegemonije te se čarobnjački pretvorila u fantastičnu teoriju o podredjenom hrvatskom »plemenu« kao oslobodjenom dijelu Velike Nacije (znamo vrlo dobro koja je to nacija), postala je ipso facto ta formula najefikasnijim instrumentom razjedinjavanja. Falsifikati, ma koliko ih krstili i proglašivali rasnim, ostaju i u životu i u umjetnosti falsifikati i život ih uvijek, prije ili kasnije, demantira.

Već za vrijeme te prelazne faze, kojoj se ne može nikako poreći stanoviti elan, naši mladji su se djaci münchenske akademije (Habermannova škola) povezali za tamošnje napredne napore. Cijela ta mladost oduševljavala se za Pariz i Pariz je za njih bila prava Meka. Sve šta je u ono vrijeme u Münchenu napredno osjećalo i

Vladimir Becić: Kćerka (ulje)

Marijan Trepše: Radnica (akvavel)

nastojalo, orijentira se na Pariz. I nije nikakvo čudo da Pariz, kao veliki magijski magnet, privlači sve slikare sa svih strana svijeta. On je u našim danima onaj centar, kakav je Rim bio za vrijeme dok je talijanska umjetnost vodila. Krajem XVIII. i početkom XIX. stoljeća Pariz u slikarstvu preotimlje Italiji i talijanskim sjajnim i velikim centrima vodstvo te ga u kontinuitetu kroz cijeli XIX. vijek zadržava. David, Ingres, Delacroix, Daumier, Corot, Courbet, Manet, Monet, Cesanne, Renoir, Matisse i Derain stvaraju — da nabrojim samo one najistaknutije — svojim djelima uistinu od Pariza centralu slikarstva. Žive i sjajne boje vlažnih laguna, koje su kao plameni vatrometi odrazivale kasnu jesen talijanskog divnog slikarstva, opet su se zakrijesile na obalama Seine i tamo sjaje u neprekinutom redu majstorskih djela kroz cijelo stoljeće, takvom dinamikom da njihov odsjev prati cijelo slikarstvo i u čitavoj četvrti XX. vijeka. Po svojoj jakosti ti izrazi francuskog slikarstva podredjuju sve one druge napore po drugim centrima na razinu lokalnu ili bolje reći provincijalnu, koja se tu i tamo prekida sa izuzetnim slučajevima većega i snažnijega individualiteta.

I naši se slikari druge generacije orijentiraju tako konačno na Pariz, na ispravnu centralu. Pošli su na vrelo i ako kasno a ono su ipak tom promjenom orijentacije započeli ispravno novu fazu u našem slikarstvu. Medju njima je prvi Josip Račić (1885.—1908.). On kod nas prvi donaša čisti i nepatvoreni inpresionistički način gledanja i izražavanja. Ma da je njegov stav bio u zakašnjenju bar za dva decenija, to je ipak spram predjašnje naše generacije značio kolosalno veliki i značajni napredak. Isto takav napredak bio je naglašen i u radovima Kraljevića (1885.—1913.), sigurno je Račić imao više talenta a Kraljević više odgoja i ukusa. Kraljevićevi su crteži i ilustrativne groteske dokazivale, da mu je elegantna i živa linija bliža od samog kolorita, od same žive boje. Treći od tih prvih naših slikara u pravom smislu riječi, jest Becić. Sve, što su prerano uginuli talenti Račića i Kraljevića obećavali, razradjuje u glavnom Vladimir Becić, rodjeni Slavonac. Njegov zdravi smisao za realnost diktira mu u prvom redu, da osvoji savršeno tehničko svladavanje svoga metiera, i time stiče svoju najveću odliku. Nadvladavši impresionističku fazu (Portrait sa sivim rukavicama), temeljito razračunavši se sa postimpresionizmom (Potrrait braće) očuvao se sretno pseudoklasicizma (Adam i Eva) i stilizacije te se momentano danas nalazi na vrhuncu u punom razmahu i stvaranju ekvivalentnih izraza današnjice. S njim je naše slikarstvo stupilo na razinu današnje Evrope u punom smislu riječi. Uza sve peripetije boja i ton bili su mu oduvijek najvažniji, kao i ostalima slikarima, koje sam u ovom broju mogao sakupiti. U našem se naime slikarstvu mogu uza sve kaotičnosti već danas zapaziti dvije glavne smjernice: jednih, koji smjeraju boji i tonu i drugih, koji polažu težište na formu i liniju. Drugom bi zgodom iznio ove potonje, u prvom redu J. Kljakovića i Milu Milunovića, Crnogorca, u njegovoj klasicističkoj fazi. Sada izgleda, da se i taj veliki talenat ubacuje u čistu boju. S njima zajedno bila bi i cijela grupa mladjih, koji tendiraju formi, podredjujući boju. Kao što je potrebno posebno prikazati ove slikare, tako je svakako i nužno posebni referat izraditi o našim grafičarima sa dominantnim Crnčićem medju starijima a medju mladjima T. Krizmanom, ali vratimo se k slikarima tona i boje.

Postružnik: Crtež

Nakon prvog terceta javlja se nešto mladji tercet od Becića, isto orijentiran na Pariz, a to su Uzelac, Trepše i Varlaj. U tom tercetu sa najviše temperamenta i talenta vodi poznati Milivoj Uzelac. Boem, improvizator, lakomislen, ukusni dekorater, dao je već za sada ukusnih platna, koja bi mu i u većim sredinama osigurala značajno mjesto. Čisti kontrast spram njega je Varlaj, dok Uzelac sipa i improvizira, Varlaj cizelira i mučno izgradjuje svoje krajine. U akvarelu izgleda, da je slobodniji. Njegovi i Vankini akvarelni pejzaži sa hrvatskog sela, najbolji su te vrste kod nas. Dok je Vanka muzikalniji, Varlaj ima više smisla za dubinu, najbolja mu je dosada krajina sa Klekom. Varlaju je Becićev utjecaj bio vrlo blagotvoran. Treći, M. Trepše, zanešenjak boje pari talentirano uznemirene šare u site i dopadljive harmonije. Njegove i Gecanove slike još ponajviše odaju da su se obojica oduševljavali neko vrijeme za njemački posljeratni ekspresionizam. Ovaj biljeg osobito nose Trepšeovi karakteristični i temperametni bakropisi. U njima nisu kontrasti uznemirenog svjetla i sjena najvažniji, već mu je važnija uznemirenost linija i forme. I on a osobito Uzelac u grafici kao i u uljenim slikama naglašuje dekorativnu notu. Ovaj potonji izradio je

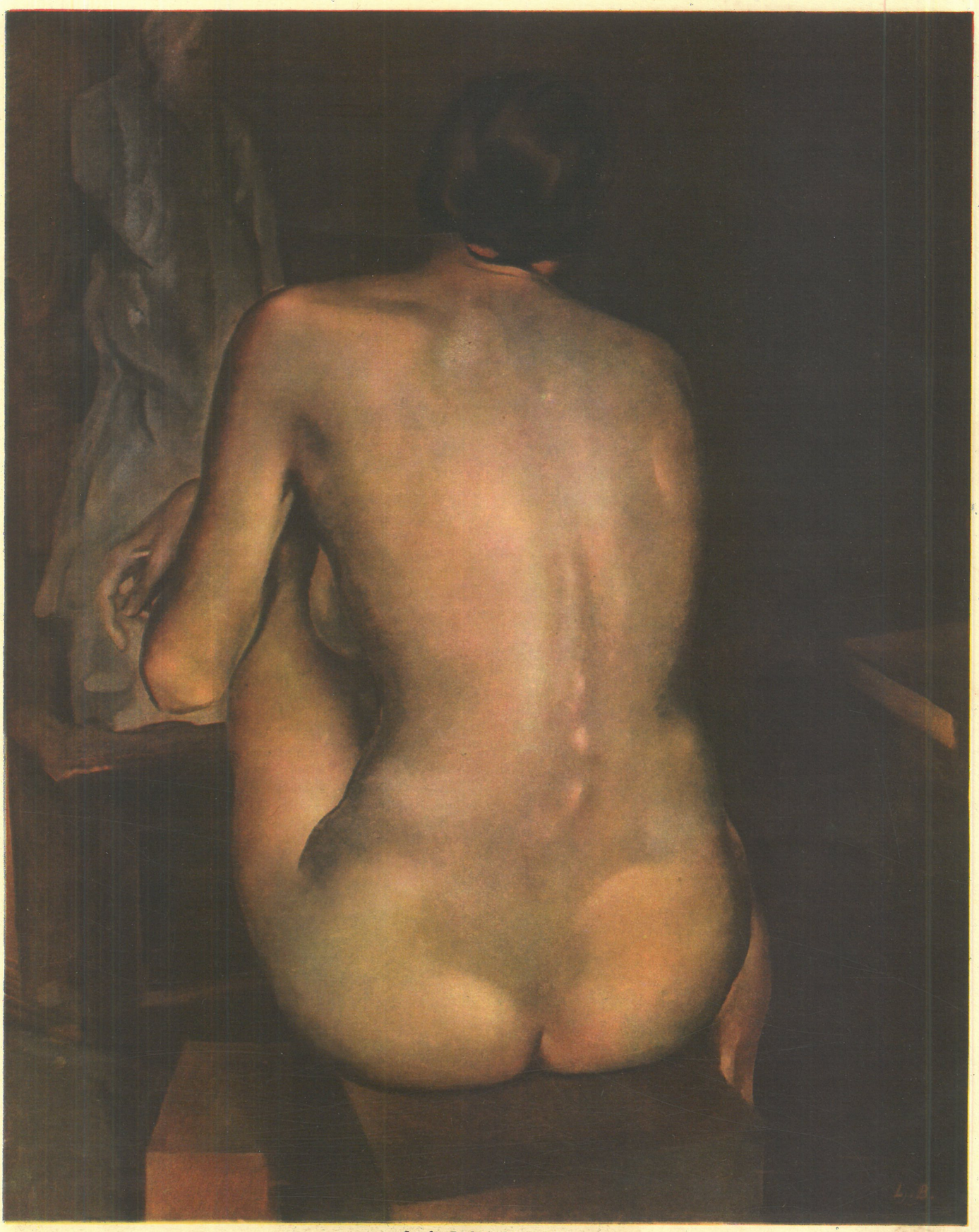

Ljubo Babić: Akt (ulje)

dosta veliki broj dekoracija za privatne stanove (Deutsch — Četiri godišnje dobe). Sve te dekoracije odlikuje ona poznata lakoća Uzelčeva: izraziti se ukusno smještenim bojama (ponajviše sivilom kao bazom) te spretno rasporediti plošninu dobro komponovanim grupama. Ovo odlično rasporedjivanje isto tako karakterizira njegove portraite (Autoportrait sa suprugom). A kad se govori o M. Uzelcu ne smije se zaboraviti njegov rad kao ilustratora. Od velikog broja uspjelih ilustracija svakako se ističu ilustracije Krležine novele »Mlada misa«, koje u razvoju ili bolje reći početku naše lijepe knjige znače veliki i značajni napredak.

Petar Dobrović: Sa Lapada (ulje)

Značajke ovog drugog slikarskog terceta, koji se je neko vrijeme zadržavao na školovanju, za vrijeme rata, u Pragu, jesu snažno dekorativno izražavanje i podcrtavanje. Profinjeni i nježni način gotovo tako da kažem, nije njihova odlika. To je bila odlika njihovog nešto mladjeg druga, rano preminulog grbavca B. Steinera, čija i ako još sasma impresionistička i negotova platna, odaju osobiti profinjeni način harmoniziranja boje (Proljetni pejzaž i Ulica). Ova rafiniranost i suptilnost zapaža se često i u akvarelima Zl. Šulentića (Akvarel sa Sušaka). Čežnja za dalekim tropskim krajevima našla je u Z. Šulentiću (Oro Prete) svojeg interpretatora, ne uvijek sa potpunim slikarskim rezultatima. I kod pojedini uljenih portraita Z. Šulentića (Moj otac) ostaju napred spomenute kvalitete i značajke, koje su u njegovim izvrsnim akvarelima.

Uz suptilnost Šulentića svakako moram istaknuti radove dviju žena, i to gdje Krizmanić, čiji su neki pejzaži simpatično na boji sagradjeni. Svakako su suptilniji, ma da još sasvim impresionistički, mekani i izvrsni neki akvareli gdje. Pexider-Ostojić.

U ovo kolo hrvatskih slikara mogu a i moram pribrojiti i prečanina Petra Dobrovića, ne samo zbog ličnih simpatija nego ponajviše zbog paralelnih smjernica i zbog čistog slikarskog izraza, koji se osobito snažno probio u njegovim posljednjim kreacijama sa hrvatskog juga. Uzimljem Dobrovića i zbog toga, što su u njegovom razvoju najjasnije vidljive i uočljive sve posljeratne tendencije i obrati. Dobrović je prošao prvu mladenačku fazu još u Pešti, kamo se bio uputio na akademiju još kao dečko. Tamo se orijentira na post-impresionistički Pariz, ogledavajući se neprestance na kasne renesansne uzore (Tizian i Tintoretto). Iz tog su vremena razni portraiti, studije, osobito uspjeli Pečuhski pejzaži a i kompozicije, kojima je renesansa bila uzor (Josip i Putifarka, Venera itd.). Zatim preko kubističke formulacije dopire do »neoklasicizma« (Bakanal i Poussinovski Pastorale). Prema vremenskom nastojanju možemo po njegovim slikama lijepo pratiti sve uplive i sve njegove borbe. Kraj svega ekleticizma jasna je u njemu želja za spontanošću i originalnošću. Sukob, koji se odigrava na njegovim ondašnjim platnima jest sukob dviju suprotnosti: površinsko dvodimenzionalno modeliranje u boji (toplo i hladno) bije sa trodimenzionalnim modeliranjem u sjeni i svjetlu. Iz te je periode najznačajniji rad »Glumac«. Zadnja njegova izložba u Zagrebu dokazala je, da je taj period prošao i da je Dobrović skinuo sve programe i konstruirane kalupe te se je našao čelom u čelo čist i spontan sa objektom. To pročišćavanje i konačno skidanje galerijskih naočala uslijedilo je pod utjecajem u glavnom Matisse-a, najizrazitijeg predstavnika fauvizma. Fauves (zvijeri) su grupa slikara, koja je okupila cijelu četu mladosti izbacivši parolu protiv impresionizma i njegovih nasljednika. Matisse nastoji kvalitete i draži površinskog impresionizma produbiti sa unutarnjim čvršćim vezivanjem i izražavanjem. »Seine Malerei ist unorganisch im realistischen, organisch im abstrakten Sinne«. (K. Woermann) Slika plošno i konturira sa crnom bojom, plošnine su mu ispunjene čistom svjetlom i jasnom bojom. »Što sam prije svega htio postići, bio je izraz« kaže Matisse.

Vl. Varlaj: Pejsaž (ulje)

»Kompozicija je umjetnost rasporediti na dekorativni način raznorodne elemente, s kojima slikar raspolaže, da izrazi svoja čuvstva. I kad se slikar udaljuje od točnog i ropskog prikazivanja prirode, diže se višim ljepotama. Moj san jest umjetnost potpunog ravnovjesja, jasnoće i mira, bez pojedinačnoga, koje uznemiruje i smeta pažnju«. Cijeli napor Matissov ipak se bazirao na traženju stila, što direktnijeg prema prirodi i zato se njegov credo dade izreći ovim njegovim riječima: »Ako se slikar udaljuje od naravi, mora svakako zadržati to uvjerenje, da se samo zato udaljuje, da je može bolje izraziti«.

To bolje i točnije izraziti plošnom čistom bojom i jednostavno ugoditi nove harmonije prema karakteristikama našeg pejzaža jest cilj posljednjih svježih pejzaža Petra Dobrovića (Dubrovački ciklus). Na temelju istinskog i iskrenog slikarskog doživljaja kreirati novum a ne imitirati ili ropski kopirati objekt, karakterizuje napore u glavnom i ostalih naših slikara cijele sadašnje generacije. Taj fakat toga nastojanja jasno pokazuje, da je impresionizam nadvladan u svojoj biti po toj drugoj generaciji i njegovim mladjim nasljednicima. Impresionizam je naime postao škola, gotova akademija; istisnuo je iz oficijelnih ustanova ukočeni i mrtvi akademizam te se zgusnuo u plitku formulu i običnu maniru.

Muzikalitet boje na koju taj prije spomenuti fauvizam izilazi, osvojio je uz P. Dobrovića i druge slikare kod nas, jer je i onako naša sklonost za plošnu boju jedna važna ako ne i glavna karakteristika likovnih izražaja (folklor). A naš, osobito primorski, pejzaž izražen u čistoj boji i svjetao od našeg južnog sunca, morao je konačno isto utjecati, da su palete naših slikara počele bivati sve svjetlije i da se tendira čistoj boji.

Takovu tendencu nalazimo i kod slika J. Mišea. Njegov je razvoj išao od linearnih secesionističkih figura (ženska figura na prvom katalogu njegove izložbe) preko silhuetarnih figura na žutoj pozadini (Moj brat) do svjetlih i svježih pejzaža sa Brača. U trodimenzionalnoj koncepciji česta monotonija crvenkastih zemljanih tonova sprečava ponekad, da se njegove iskrene i slikarski značajne konstatacije nadju na istoj razini, kako se nalaze njegovi majstorski crteži glava (Moj mali).

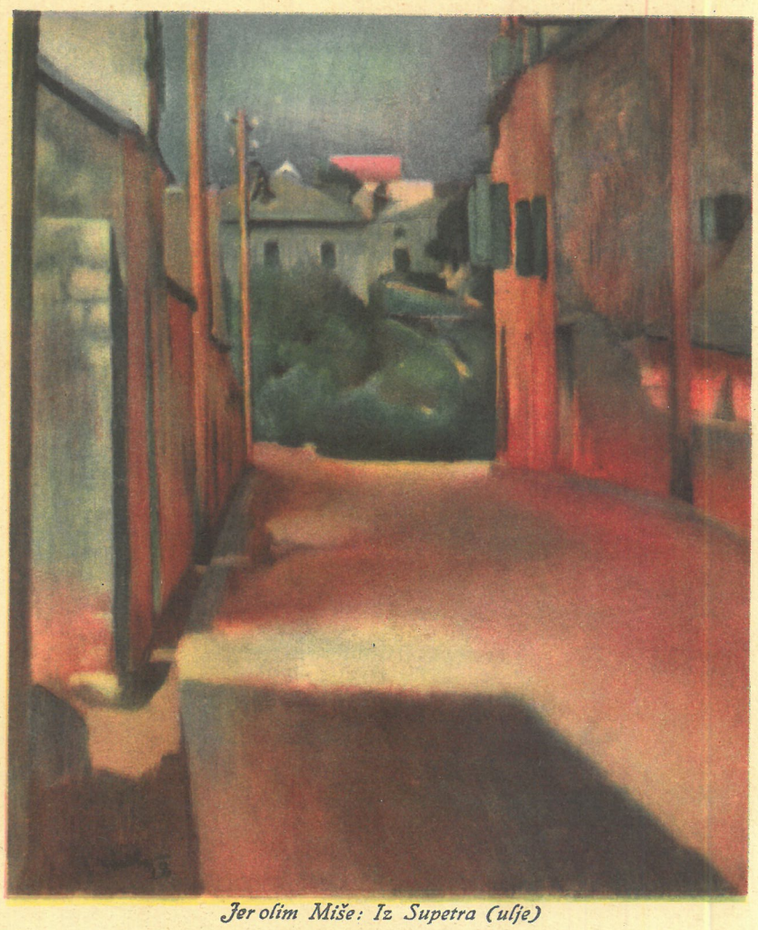

Jerolim Miše: Iz Supetra (ulje)

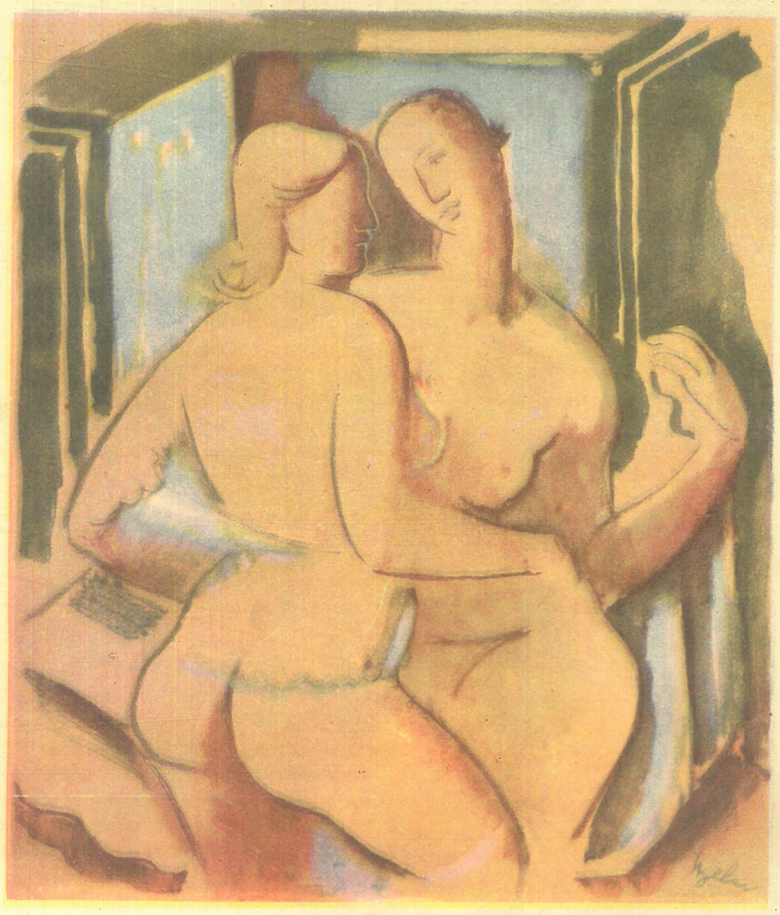

Milivoj Uzelac: Dva akta (kolorirani crtež) Vlastništvo Ulrich

Medju najmladjima, koji su od dana u dan sve brojniji, bez sumnje je za sada najjači Omer Mujadžić. Uz orijentaciju na Pariz, kao logičnu dedukciju iz postignutih rezultata gore navedenih slikara, ovaj lijepi i veliki talenat uz sve kolebanje tendira ipak boji i tako njegova prava narav pobjeđuje. Kod prvog nastupa O. Mujadžića jedna od najboljih njegovih radnja bio je portrait sestre. U tom portraitu je pepeljasti ton kao dominanta sretno i ukusno vezivao pomirene i zagasite šare. Jednostavni način i izvrsno uvodjenje boje odavali su izraziti talenat, koji se neminovno mora prikloniti sve čišćoj i čišćoj boji. Opasnost da se taj sretno iznadjeni snošaj boja pretvori u kliše, svakako još uvijek postoji. Isto tako postoji opasnost, da se skrene iz direktnoga puta boje u stranputice stilizacije. Zadnje stvari svakako oprovrgavaju te bojazni i pokazuju vraćanje na onaj put, kojim je Mujadžić uspješno pošao kod portraita sestre. Kako kažem, njegov je talenat okrenut spram tona i boje, druga je stvar sa Postružnikom, on je rodjen za formu i liniju i u formi će se sigurno izživiti. Svakako bi bilo potrebno za njega, da mu se dade prilika, da se okuša na zidnoj dekoraciji. Svi njegovi uspjeli crteži pokazuju bjelodano, da bi ovaj razvitak bio kod njega jedino ispravan. Slična je stvar sa Režekom. Jedan i drugi uz te svoje karakteristike pokazuju još i veliku ilustrativnu mogućnost. Šteta, da tu svoju sposobnost, koja bi ih vodila spram lijepe knjige, uopće ne goje.

Postružnik i Režek ne bi možda pripadali strogo ovom krugu slikara, oni su više srodni onoj drugoj grupi, koja tendira na formu, ali ipak tonalnost njihovih crtarija omogućuje vezu sa ostalim a ujedno

Omer Mujadžić: Mati i kći (ulje)

čini prelaz na niz mladih talenata kao Tiljaka, Grdana, Pećnika, Ružičku, Tabakovića, a u prvom redu Juneka i Hegedušića, pred kojima još uvijek stoji otvoreno pitanje, da li će kod njih pobjediti boja (upliv Matissa) ili forma (Picaso i ostali). Junek, koji se momentano pati u Parizu, već je kao djak nesumnjivo pokazivao jaki talenat. Njegov muzikalni odgoj i cijela njegova narav predskazivala je boju kao osnovicu njegovog budućeg rada. Ista je komponenta i u najmladjem talentu Tompi, čija suptilna, gotovo bolesno osjetljiva osjećajnost obećava zanimivi razvoj. Naravno da je bijeda i neimaština najveća neprijateljica svih tih talenata. I kad bi naša sredina jedared bar spoznala i značenje a i važnost tog mučnog i teškog napora te mladosti, siguran sam, da ne bi shvaćala samo svojom dužnošću, da imenom uginulih mladih slikara dade označiti svoje ulice, već bi počela shvaćati da joj je dužnost te napore podupirati, jer su upravo ti napori mjerilo i znak napretka jedne sredine.

O sebi samomu nije mi potrebno pisati, jer sam i onako i nehotice prikazujući ovaj sumarni referat o razvoju slikarstva kod nas, izrezao i suviše jasno svoj vlastiti slikarski profil.

Ta moja druga generacija sa najmlađima nastavljajući pionirski rad prve, proširujući i učvršćujući interes u isto vrijeme ispravno orijentirana, tehnički zaokruženija uza sve teškoće bez velike pomoći i brige države, oblasti i gradova a i samog općinstva, kini se i muči. Vjerujući, ona živi i radi. Požrtvovno zabiti su pionirski stupovi, čvrsto i sigurno gradi se most, da se dohvati već bliza obala, na kojoj će se uspjeti podati logičan i jasan izraz — naš i potpuno originalan, istodobno adekvatan današnjoj Evropi u likovnoj domeni. A buduće će generacije lakoćom prelaziti tim mostom preko močvarnog i neuredjenog panonskog blata, samo zato što su ranije generacije obavile i obavljaju požrtvovno i u bjedi, samozatajno i mučno potreban i neophodan rad ne samo u krčenju i poravnanju puteva novim idejama nego i izradjivanju našeg originalnog likovnog izraza.

Lj. B.

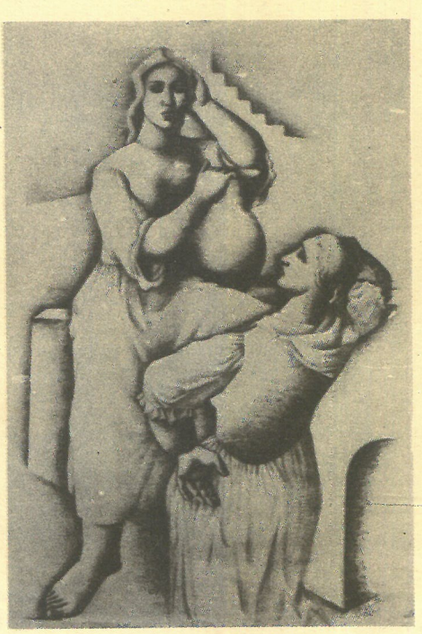

Režek: Crtež

*

Objavljene slike u ovom broju „Svijeta" stavljene su mi na dispozíciju sa strane Moderne galerije Hrvatskog Društva Umjetnosti, Grafičke zbirke, odjela za prosvjetu, Salona Ulrich, te pojedinih umjetnika. Svima ovima izričem hvalu za ljubeznu susretljivost, kojom su mi omogućili, da bar donekle ilustriram ovaj sumarni prikaz.

IZ HRVATSKOGA KAZALIŠTA

»POHUJŠANJE V DOLINI SENTFLORIJANSKI«

Ivan Cankar

Vika Podgorska (Jacinta) i Hinko Nučić (kao Kristof Kobar)

Prizor iz I. čina

Bila je to zanimiva večer u hrvatskom kazalištu. Glumila se ponajbolja slovenska drama »Pohujšanje...« od Ivana Cankara, igrali su sve sami rodjeni Slovenci, članovi naše drame, opere i operete, a predstavu je priredilo Slovensko prosvjetno društvo u Zagrebu u korist siročadi pok. Stjepana i Pavla Radića te dra. Basarička. »Pohujšanje« je režirao Hinko Nučić, igrajući glavnu ulogu uz Viku Podgorsku. Igra je bila od sviju proučena do u sitnice, upravo proosjećana. Sve je bilo na najvišoj umjetničkoj visini i na momente je brojna publika bila upravo fascinirana sjajnom igrom tog čitavog slovenskog ensemblea hrvatskog kazališta. Rijetko se vidio takav sklad izmedju djela i glume kao kod »Pohujšanja. Ujedno je taj dan bila i 10-godišnjica smrti Ivana Cankara, o kom je slovenski pjesnik Oton Župančić govorio spomen-slovo.

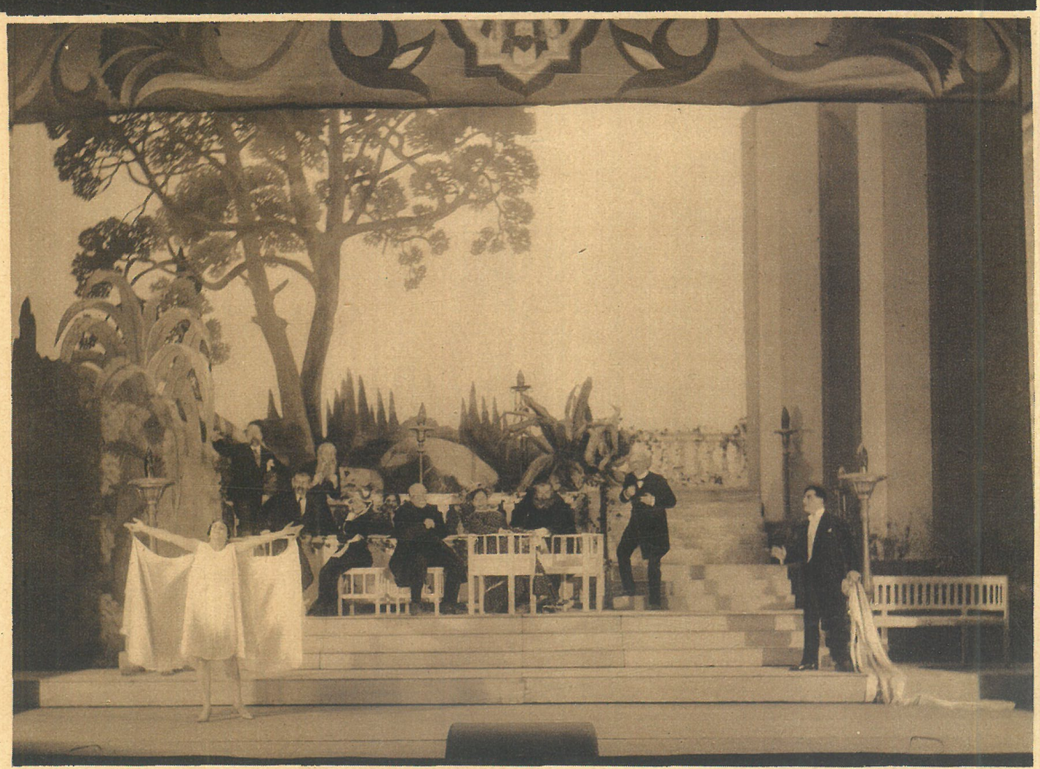

Prizor iz III. čina

Foto Tonka

ZIMSKI

Dok se u našim krajevima opaža ove godine, da je i ciča zima, kao i snijeg i led dobrano zakasnio, po drugim krajevima Evrope ima svega toga već u izobilju. Naši

St. Moritz očekuje zimske goste

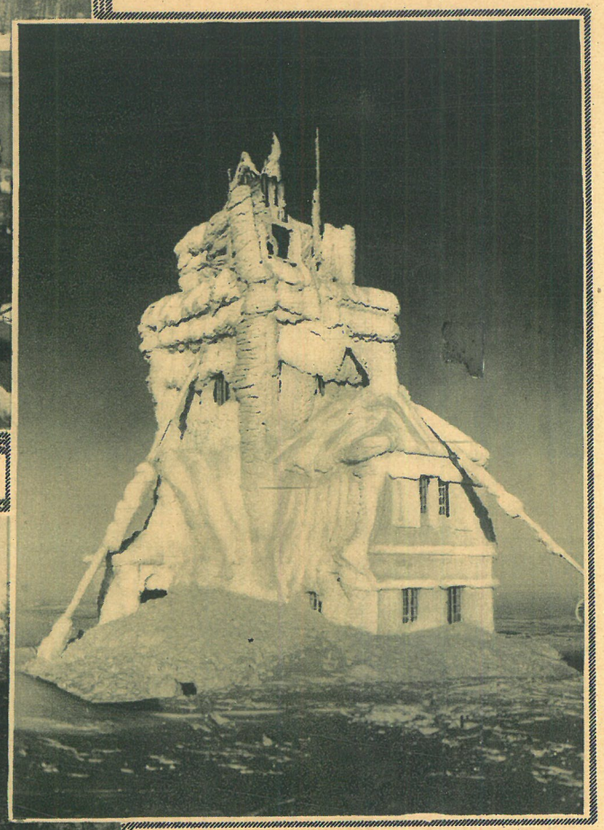

Observatorij na Schneekoppe u snijegu

Natjecanje u hockeyu na jezeru Riesser

Majstorski skok na skijama Atlantic

Kolodvor des Avants kod Montreuxa

SPORT

skijaši i rodlaši čekaju, kad će zapasti snijeg, da izidju, oboružani rodlima, skijama i sklizaljkama, drugdje se zimski športovi već u punom opsegu razvijaju. Naročito je Švicarska, sa svojim nebotičnim alpskim gorama s ledenim vrhuncima dovabila već zimske športaše iz raznih strana svijeta, kao specijalna zemlja za zimske športove. Nordičke joj zemlje uspješno u tom pogledu konkuriraju, samo nemaju onog internacionalnog značaja kao Švicarska. Zimski gosti dolaze danomice onamo, a živahno kretanje pred švicarskim gor-

Život na stanici Arosa

Rodlanje u Schreiberhau-u

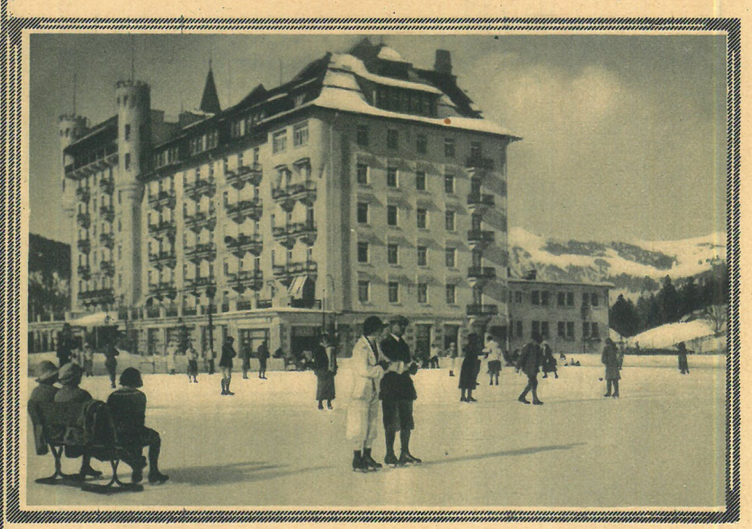

Sklizalište u Gstavdu

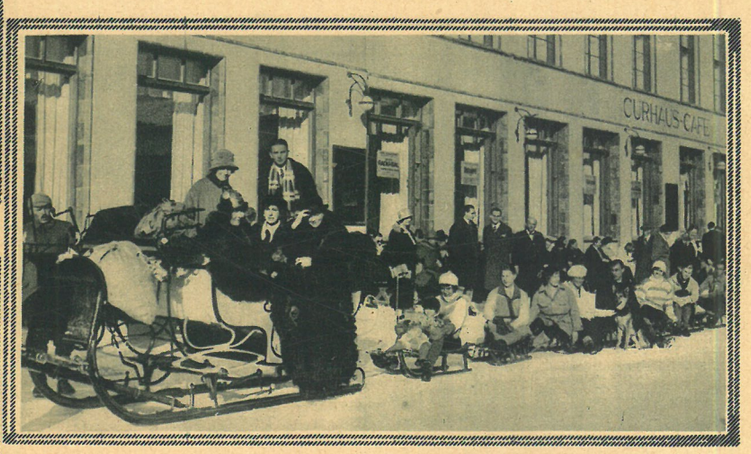

Rodlaško društvo pred kurhausom Atlantic

Zimski sport u Kanadi

skim stanicama pruža neobičnu sliku. Sve u zimskim športskim dresovima očekuje kao na rendez-vousu prijatelje, koji jednako opremljeni stižavaju iz obližnjih gradova. Tu su partije na skijama, tu se leti na rodlima i bobsleighu strjelimice niz snježne putanje, nizbrdice, prugom, koja traje čitave kilometre, tu se razvija sklizanje te hockey igra na ledu, tu sve moguće grane zimskog športa nalaze svojih oduševljenih predstavnika. Nu da i Kanada neostaje u zimskim športovima pokazuje zadnja naša slika, gdje se vidi sanjkanje sa ustrajnim i dresiranim psima

OD NJEMAČKE DO JAPANA

Elizabeta Rodzin

Dame na utrci u Auteuilu griju se oko javne peći

Wilhelm Miklas

Bivši ministar Klotz

Njemački drž. savez za natjecanje u ljepoti proveo je po svim gradovima izbor ljepotice, da izmedju njih izabere najljepšu kao kraljicu ljepote cijele Njemačke za g. 1928.-29. Izabrana je i dobila modru vrpcu najljepših Berlinjanka, Elizabeta Rodzin. — Kako je poznato u Austriji je proveden izbor novog predsjednika republike, pa je izabran predsjednik narodnog vijeća, kandidat kršćanskih socijala, Wilhelm Miklas. Na prvom izboru nije bio izabran, a ni na drugom, već istom na trećem, kad su socijalni demokrati predali prazne glasovnice i tako omogućili izbor Miklasa (sa 94 protiv 25 glasova velikonijemaca i Landbunda. — Bivši francuski ministar financija, Klotz, stavljen je pod skrbništvo zbog prevelike rasipnosti. On je na igrama i okladama načinio više milijuna duga te ne samo da je izgubio sav svoj očinski imetak, već i svoje žene. — Daleki se je Japan modernizirao, a to se vidi naročito na športskim priredbama, gdje dolaze većinom u modernim evropskim haljinama i odijelu.

Kraljica ljepote Njemačke za 1928-29.: Natjecateljice, prva lijevo sjedeći kraljica Elizabeta Rodzin

Atlantic — Szanto — Manuel

Mlade moderne Japanke gledaju tennis utakmicu u Osaki

PO SVIJETU

Prva slika prikazuje, kako Mussolini govori na posljednjoj sjednici tal. parlamenta, koji se sada pretvara u čisto fašistički po sistemu dekretiranja zastupnika. — 27. siječnja navršuje bivši njemački car, Vilim II, 70. godinu života. Naša ga slika prikazuje sa ženom. — Prije četrdeset godina, na 30. I. 1889., odigrala se u dvorcu Mayerling kraj Beča poznata tragedija, kojoj su pali žrtvom prijestolonasljednik Rudolf i barunica Vetsera. Tragedija je još i sad zavijena velom tajnosti, premda se o njoj puno pisalo. — Poznata je afera iz dnevnih novinskih izvještaja o slomu koncerna lista »Gazette de France«, kojem je stajala na čelu Madame Marta Hanau. Prigodom površne pregledbe vrlo manjkavo vodjenih blagajničkih knjiga ispostavio se manjak od 100 milijuna franaka.

Ovom su prigodom sve novine pune o gospodji Hanau. Pripisuju joj veliku genijalnost za trgovačke pothvate. Radila je silno mnogo, kadšto od 8 u jutro do ponoći. Nu zato je imala i neopisivo nagnuće i porive za uživanjem i zabavama, na koje je trošila milijune. Čas bi se pojavila u Monte Carlu, a za čas opet usred svojih posala, koncerna, dion. društava. Ovdje hladna, ozbiljna i oštra, tamo prelesna do razuzdanosti. Prije 20 godina se udala za trg. putnika Lazar-Blocha i isprva je oboje bilo putnicima.

Atlantic — Meurisse

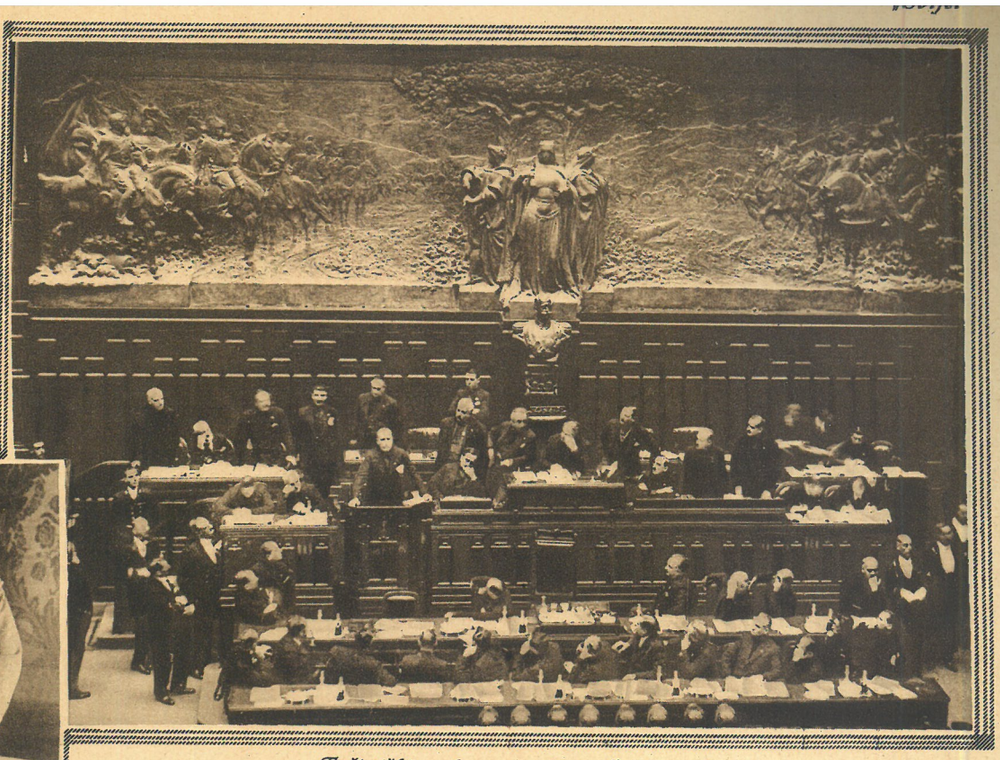

Fašistički parlamenat: Mussolini govori!

Bivši njemački car sa suprugom

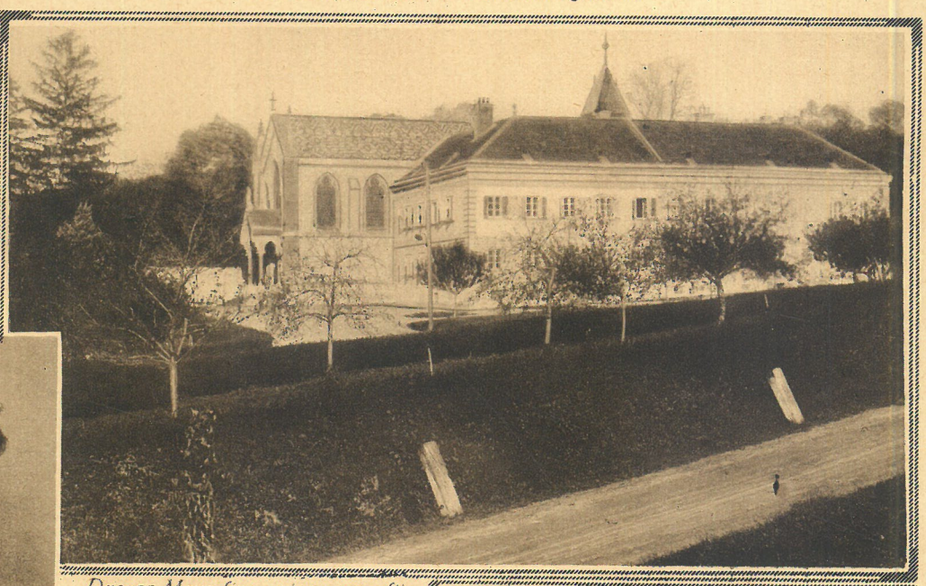

Dvorac Mayerling, mjesto tragedije kraljevića Rudolfa

Kraljević Rudolf

Barunica Marija Vetsera

Madame Hanau i njen odvjetnik

Kuća „Gazette de France" u Parizu

IZ ZAGREBAČKOG DRUŠTVA

Na donjoj velikoj fotografskoj snimci prikazujemo učesnike iz zagrebačkog društva na jednoj intimnoj i vrlo animiranoj kojů je priredila gdja Anka pl. Gvozdanović. Na toj su zabavi bili uzvanici: sveuč. profesori dr. Fancev i dr. Frangeš, grof M. Kulmer, arh. Pilar, direktor opere u m. N. Faller, inž. J. Dubsky, državni nadodvjetnik dr. Aleksander, odvjetnik dr. Jagić, akad. slikar F. Maixner, sveuč. rektor dr. Belobrk, predsjednik stola sedmorice dr. Čimić, ravnatelj Prištedione dr. Pliverić, ravnatelj iste u m. Leibenfrost — svi sa gospodjama, zatim gdje Solar, Barac i Koreizel te gospoda arh. Ignjat Fischer, Vlad. Halper i dr. V. Barac.

Gdja Dra Damjanovića
Sl. lijevo Foto Tonka

Gdja Buggy Foto Tonka

Gdja ing. Gustavsona Foto Tonka

S privatne zabave gdje Anke pl. Gvozdanović Foto R. Firšt

TRI ČASA PRIJE DVANAEST

(Nastavak.)

»Pakleni stroj...?«

»Da! Sad ću primijeniti svoj genijalni izum! Ne bojte se ništa!« Leven izvadi neki okrugli predmet i udari njime o zemlju. Začuje se slabi prasak i gusti dim rapidno napuni podrum.

»Ne bojte se!«, ponovi Leven Beardsu, koji je u nedoumici čvršće stisnuo revolver. »Trajat će samo minutu!«

Dim postade još gušći.

»Što to znači, Leven?«, upita Beards.

»Saznat ćete odmah!«

Još je prošlo nekoliko strašno dugih časova, a onda se dim slegne. Beards je mislio, da sanja: Levena više nije bilo!!

Okrene se naokolo, a zatim pogleda na sat: Tri minute prije dvanaest! Kao lud pojuri širom rastvorenim vratima i stane bježati preko stuba. Jedina mu je namjera bila ,da spasi što se još dade. Skoči u lift, digne se do šesnaestog sprata i uleti u kabinet. Grozničavom brzinom otvori blagajnu, pa strpa novac i papire u ručni kovčežić i potrči natrag.

Pred vratima se naglo zaustavi. Na nutarnjoj strani visjela je polovica bijelog arka sa strojopismom. Beards ga strelimice pročita, a onda se nemoćno sruši u bližnji naslonjač. Pismo je glasilo:

»Cijenjeni mister Beards!

Oprostite, što sam Vas tako izmučio, no bio sam prisiljen, da se poslužim tim načinom, kad mi još prije sedmice dana niste htjeli platiti sasvim pravedno dobivenu okladu.

Vaš dug je bio, naravno, mnogo manji, 3000 dolara, ali sam bio tako slobodan, da si namirim i druge troškove. Na primjer istraživanje Vaših skladišta. Što mislite, onoliko vrata s kompliciranim bravama, a

Svršetak na strani 583

3 Tri su stvari dobre: 3
Odol — voda za usta
Odol — četka za zube
Odol — pasta za zube

u jutro Odol, u podne Odol, u večer Odol,
trl puta na dan Odol i opet samo Odol

VELIKI PLESNI NATJEČAJ

(NAGRADJENI PAROVI)

Dobitnici prve nagrade na finalu plesnog natječaja

Atelier Tonka

U prošlom smo broju priopćili sliku triju izabranih plesnih parova na semifinalu 28. XI. velikog plesnog natječaja, što ga je priredila tvrtka Edison Bell Penkala. Finalno je pak natjecanje obavljeno 13. o. m. u dvorani Esplanade, na kome je sudjelovalo 11 parova: po 3 iz Zagreba i Beograda, po 1 iz Ljubljane, Osijeka, Splita, Subotice i Sarajeva. Konačni je rezultat bio taj, da su prvu nagradu u iznosu od 9.000.— dinara na tri jednaka dijela, dobili parovi: Melanka Margetić i Z. Kopista iz Zagreba, gdja Elza Stojković i S. Sevnik iz Ljubljane te Jolica Kabadajić i M. Obradović iz Beograda, pošto su dobili jednaki broj bodova, po 56, a ta tri para prikazuje naša slika. Specijalnu nagradu od Din 1000 dobio je plesni par iz Zagreba, brat i sestra Kaufman, dok su utješne nagrade (gramofon) dobili: Etta Szüs i S. Montiglio iz Osijeka, Sela Dautović i S. Pacher iz Sarajeva te Jelka Klobučarić i A. Horrowitz iz Subotice.

ZA SNIJEG
I ZIMU
Kad snijeg vije — sačuvat će Vas zime
i prehlade jedino naše snježne cipele.
Osim crnih imamo i u svim modernim
bojama.
Niska cijena
omogućuje svakome kupnju.
Za kvalitet i izradbu jamčimo.
Din 129·–
Santa
MK

Prvi Božić u obitelji Drndarevića

Nije tome dugo, što su se vjenčali. Zaljubilo se jedno u drugo po svim pravilima ljubavi, koja dovodi do braka. Ona je svršila srednju školu i pošla na sveučilište s poznatim neoborivim »principom«, da se ne će nikada udavati, već se posvetiti nauci i znanosti te postići »ravnopravnost« s muškim spolom. Ta ona je poznavala muškarce i baš za to je znala, da ne bi nikada mogla naći »onoga«, koji bi nju »razumio« i »shvatio«. Postat će doktorica, samaritanka, liječit će ljude i »kao takva« znade dobro, što je čovjek, što je brak i što je ta ljubav. To je eto cilj njena života!

Nu ni sama nije mislila, da će tako brzo iz temelja promijeniti svoje nazore.

Dakako u — kinu. Sjedjela je sa svojom majkom, a do nje neki nepoznati joj gospodin. Njoj je ispala taška na pod, on joj ju je podigao, zametnuo se razgovor, počeo tumačiti slike i tako. I dakako sve korak po korak i otpratio ih do kuće. Drugi dan... ali to je već išlo po staroj šabloni, Bože prosti, još predratnoj! Ni sami nisu, tobože, znali, kako su došle zaruke, kako je Judita završila u četvrtom semestru medicinu za uvijek, zaručili se, majka bila presretna i pokojni bi tata bio, da je živ.

Onda su se i vjenčali. Bilo je lijepo. Vozili su se svi u autotaksima u crkvu, a poslije se slavio pir. Došli su rodjaci zvani i nezvani, koji su bili, hvala Bogu, pri dobrom teku. Nazdravljalo se, govorilo, pjevalo, gramofon je svirao, slušalice radia bile su na ušima ko za okladu, mladenci su dobili sijaset »praktičnih« darova za kućanstvo, dok se nisu o ponoći oprostili i pošli u svoj stan — dvije sobe s nuzgrednim prostorijama! — da započnu bračni život i utemelje svoj vlastiti dom i obitelj. Eto, to je obitelj Drndarevićevih.

On je bio profesor matematike i fizike, karijera baš nije zavidna, ali ako ne dodje do redukcije ili do premještenja u Skoplje, dat će se nekako živjeti u Zagrebu uz pomoć Juditine majke, koja pak nije bila bez svega. I ako je prof. Drndarević jedan od naših najboljih mladjih matematičara, koji operira, ko od šale s x-tim potencijama i s jednadžbama s bezbroj nepoznanica, ipak mu se računi u kućanstvu nikad nisu slagali. Uvijek je izlazio — minus...

Tako se primicao i Božić. Prvi Božić u mladoj obitelji Drndarevićevih. Dakako — ovaj »dakako« igra veliku ulogu u njihovu braku! — oni će taj prvi Božić proslaviti po svim pravilima naših božićnjih proslava. Ah, kako je to dirljivo: božićnje drvce, svijećice, slama, »Oj pastiri«, pa u — svom domu, u krugu pozvanih gosti!

Čim se je Judita udala, poslala je svoje medicinske knjige u antikvarijat i — pogadjate, kakve si je nabavila! Dakako — »Kuharice«! Ali ne jednu, već puno njih, čitavu biblioteku: hrvatskih, srpskih (za ražnjiće, čevapčiće, razne »supe«), njemačkih (Prato) i francuskih. Mlada gospodja si je naime preduzela, da će za božićnje dane sama, vlastoručno kuhati sve obroke i sva jela. Drndarevićevi nose inače koštu. U ovo tri mjeseca već su ih nekoliko promjenili. Najprije iz »Gradskog Podruma«, ali im je bilo preskupo, zatim iz gostione »Karanfil«, tu im nije bilo dobro, jer im je jelo mirisalo po parfumu, onda iz jedne privatne kuće, gdje je bilo prva četiri dana vrlo tečno, ali što dalje, to je na koncu izostala i mast, napokon iz »Menze«, odakle jedu još i sada. Razmjerno je jeftino, a i dobro — dakako, razmjerno...

Sve svoje slobodno vrijeme provodi gospodja Judita uz knjige o kuhanju. Sva je njima zatrpana. Ona će najprije sve proučiti teoretički, a onda će se — za Božić — baciti svim žarom svog mladenačkog osjećaja(!) na praksu. Kad joj bude puna glavica kuhinjskog znanja i recepata, kako će to ona sve »primijeniti«, a da već ni ne gleda u »Kuharicu«! Na časove joj se čini, da su to teže stvari i od »Anatomije«, ali glavno je tvrda volja i želja za tim novim znanjem, kome je hram — kuhinja.

Njen je Jože uživao. Jože je popularno ime profesora Drndarevića. Gospodji se Juditi isprva — dakako — nije svidjalo to strašno ime, ali se s vremenom i ona privikla, da ga tako naziva. Samo u deminutivu, dražesno: Jožica! Njen je Jožica dakle uživao, kad je dolazio kući i nalazio svoju Juditu, svoju Juditicu, na knjigama.

— Drago dijete — govorio je — ti se valjda spremaš na rigoroz iz kuhanja! — — Samo se ti rugaj, ali ćeš vidjeti taj rigoroz na Božić! Sve ćeš prste oblizavati, dakako, kad to ne bi bilo shoking.. Ali pazi, Jožica, da ne bi obliznuo ni nož!, učila ga veselo mila ženica.

— Ustrebaš li možda i logaritmičke tablice, eno ti knjiga na mom stolu!

I tako su im dani prolazili u medenim mjesecima, u ljubavi i u — nauci. Njemu u najvišoj matematici, a njoj u najvišem kuharskom umjeću!

U glavi gospodje Judite nagomilalo se toliko znanja, da joj se sve pušila. Proučila je 1786 recepata za juhe, 2030 za razne majoneze, 1214 za kreme, 961 za priredbu divljači, 3192 za ribe, 740 za prismoke, 628 za variva, 1276 za pečena mesa, nareske i pečenke, 411 za gibanice iliti »štrudle«, 554 za povarke iliti »kohove«, 4166 za torte, 777 za čajno pecivo ili kekse i tako dalje. I da ju najstručnija komisija zapita za bilo koji recept, ona bi odmah odgovorila: Uzme se 16 jaja, od polovice snijeg, 50 dk oraha, 75 dk šećera...

Gospodja je Judita zadovoljnija s tim golemim svojim znanjem, no da znade sve recepte za sve bolesti, da je pronašla lijek proti rak-rani, osjeća se uzvišenijom i pobjedonosnijom, no je bila u najmedenijim danima ovih medenih mjeseci...

Srećom je prof. Drndarević dobio »neki« honorar za jednu svoju opsežniju matematičku radnju, koja je izišla u »Radu« Jugoslavenske Akademije (odjel matematičko-prirodoslovni!) i ta je znanstvena i učenjačka svotica došla kao naručena gospodji Juditi, da privede u djelo svoje teoretičko znanje i nabavi svega blaga božjega za kulinarski raspored božićnjih dana. Idealna je strana gotova (to je teoretsko znanje iz »Kuharica«), a materijalna je eto došla sama od sebe (t. j. pare).

Par dana pred Božić, to se samo nosi u kuću Drndarevićih. Gospodja je Judita obišla dućane, nosila sa sobom listinu potrebnih stvari, mirodija, špeceraja. Svom Jožici ne povjerava ništa da kupuje. Profesor, pa eto. Pogotovo odonda, kad je ono pošao u dućan da kupi kišobran i odmah ga u istom dućanu — zaboravio...

Hvala Bogu, da je barem gospodja Judita spretna, okretna i promišljena u svakoj i najmanjoj stvari. Ta ona drži sve stupove i sve kutove u kući!

Koliki užitak za nju, gledajući oko sebe sve same zamotke, vreće i vrećice, boce, staklenke s pekmezom, lonac s masti i što sve ne. I ona će to sve trebati, sve vaditi, vagati, miješati, nadolijevati, mijesiti, peći, mazati, mutiti, rezati, slagati i — aranžirati.

I tako je mlada domaćica pretvorila svoju kuhinju u pravi znanstveni laboratorij. Središte je svega dakako vaga. Kao u ljekarni. Sve mora da bude odmjereno, točno, precizno. Koji gram više ili manje i sve bi pošlo po zlu. A recepti su joj u glavi, sada ih samo »primjenjuje« u praksi. A kako joj sve samo ide od ruke, kao da je cijeli život provela u kuhinji...

*

Mi ju ostavljamo u njenom carstvu i čekamo dan i čas, da nas i svoje goste privede k rezultatu svog nastojanja.

Gospodin profesor se, dakako, nije mogao ni smio pačati u tajne svoje drage i bolje polovice. Ne samo polovice već cjeline svog života. On je dotle vadio korijenje, operirao s Ludolfovim brojem i raznim grčkim slovima, s neizmjernostima u računima i lebdio u sferama više matematike. Potajno je kupio božićnji dar svojoj ženici, da ju razveseli: da joj time oda priznanje za njen veliki rad u kuhinji. Dakako, da će se i ona njemu revanširati...

Rodjaci su se i prijatelji veselili, kako će lijepo provesti Božić kod Drndarevićevih. Dakako, već se razglasilo, da gospodja Judita sama sprema sve za Božić. Sirotica, hoće li samo sve to moći sama svladati! Sama uz pomoć dvorkinje, koja joj obavlja tek prostije i teže poslove.

Profesor je Drndarević ipak dobio jednu službu. Imao je postaviti i nakititi božićnje drvce. Pa dakako, to je baš dobro, da se malo rastrese i razonodi. Sjeća se on, kako se to kitilo u njegovoj roditeljskoj kući, a evo sad sam — ne još doduše kao roditelj — ali kao glava, upravo matematička glava obitelji i sam čini.

I došao je svečani dan i došli su gosti i došlo je veliko božićnje raspoloženje ili rigoroz na Božić! Sve ćeš prste oblizavati, kako profesor Drndarević veli, »svečani štimung«. I mjesto da opisujemo, kako je sve bilo i kako se je razvijalo, mi ćemo samo nanizati neke činjenice, pa da čitatelji sami stvore svršetak pripovjesti:

1. Gospodja je Judita napravila sarmu i ne našavši ni u jednoj »Kuharici«, kako se list kupusa zatvori, da ne ispane pasta iz nje, nije znala, bi li ga zalijepila gumirabikom, »pikcetlom« ili pečatnim voskom, pa se je odlučila za ovo posljednje.

2. Čitala je: »riža se uspe u lonac da se kuha«. Usula je pun lonac riže do vrha i nalila ju vodom. Kad je riža stala kuhati, provalila je iz lonca kao lava iz Etne. Onda je odgrabila u drugi, pa treći lonac.

3. Na trgu je kupila zaklanog purana i kad ga je izvadila pečena iz štednjaka, konstatirala je, da je spekla s — drobom!

4. Naučila je iz knjiga, da se riba nožem najprije ostruže. Nu ona je to učinila niz ljusku, a ne uz ljusku!

5. Kad je razvlačila tijesto za obligatnu orehnjaču, nastale su joj u njemu velike rupe. Pokrila ih je s komadima drugog tijesta i zakrpala koncem, s kojim je u kolaču ostala i igla.

Gospodja je Judita plakala na božićnje dane, čudeći se, kako se to praksa i teorija ne slaže. Gosti su ju tješili, dakako, da se tako što dogadja i rutiniranoj kuharici, nu kako su bili mnogi od njih skeptici u svojoj duši, u dobar su čas ponijeli sa sobom pečenja, šunke i kolača.

Ali gornjih pet činjenica nije bilo sve.

Mogli bismo nabrajati još puno toga, ali ne ćemo, da žalostimo vrijednu gospodju Juditu. Kad je bilo božićnje drvce gotovo i htjeli da upale svijećice, profesor je Drndarević konstatirao, da su zaboravili nabaviti svijećice; kad su pak — da razvesele ojadjenu domaćicu — htjeli da zaigraju koju ploču na gramofonu, bilo je svega: i gramofona i ploča, samo nije bilo igala. Pokušali su, da ih zamijene gumbašnicama, pače i iglama za pletivo, ali nije uspjelo. Papuče, koje je gospodja Judita

dala svom Jožici za Božić, bile su za tri broja pretijesne, a šest kombineja, što ih je on darovao njoj, opasali bi, svaki, dakako, i tri Judite.

Nu kako je bila u kući dovoljna zaliha dobre kapljice, gosti su se ipak raspoložili i pjevali unisono, premda su neki uzalud kušali da sekundiraju, božićnje pjesme i to redom: »Narodi se...«, »Oj pastiri«, »Kyrie eleison«, »Radujte se narodi« i t. d.

A kad su se gosti razišli svojim kućama, rekao je profesor Jožica svojoj Juditi:

— Je li, dušice, mi ćemo od sutra opet nositi koštu?

— Dakako... rekla je ona kroz suze.

— A prekosutra ćemo promijeniti darove u dućanu, je li Ditice?

— Dakako... **Zyr Xapula.**

Sa neobičnim interesom očekuje se, kakovu će odluku stvoriti jury za najbolji stih o ELIDA kremovima. Izbor bio je nadasve težak, jer je na osnovu raspisanog natječaja u »Svijetu« unišlo mnogo hiljada pjesničkih pokušaja. Bilo je vrlo mnogo vrlo dobrih, ali kao najbolji ocijenjen je stih gosp. Zvonimira Vukelića, književnika u Zagrebu, kojemu je podijeljena nagrada od

DINARA 2000'—

Taj stih glasi:

»De chaque heure« Elida, jedina je krema
I još »de nuit«, jer druge više nema!«

Osim toga dopitano je 50 nagrada. Desetorica, čiji su stihovi proglašeni isto kao vrlo dobri, primit će ukusne Elida kasete, najljepši dar za Božić. Evo i tih izabranih:

MAJA NARIĆ, Split
»Elida-creme za dan«, kožu štiti, brani,
»Elida-creme za noć«, snaži, čisti, hrani.

VIKTOR JELINEK, Tuzla
»Elida krem za dan, — Elida krem za noć,
Daju koži lica neku tajnu moć.«

PROF. VLADIMIR BABIĆ, Tuzla
»Tko rabi »Elidu« po danu i noći
Tomu ne će starost u pohode doći.«

Z. MIZNER, Ogulin
»Lice je ogledalo duše svakog bića,
Bez Elida kreme njemu nema žića.«

STJ. ILIJIĆ, Zagreb
»Ne smiješ nikad smetnut s vida,
Danju i noću creme Elida.«

M. BRKIĆ, Zagreb
»De chaque heure« kroz dan, Coldcream za noć,
Elida mi jamči, ljepota ne će proć.«

PROF. VINKO DORČIĆ, Ogulin
»Krem Elida de chaque heure« lice danju brani,
Proizvod »Elida Coldcream« noću kožu hrani.«

ST. POSILOVIĆ, Zagreb
»Želiš li lijepa biti kao san,
Tad rabi Elida krem za noć i dan.«

IVO MAČEK, Zagreb
»Elida kreme, ova sredstva bajna,
Tko dnevno rabi, mladost mu je trajna.«

MILORAD MIROVIĆ, Zemun
»Krem Elida za dan i za noć,
Poljepšava lice i daje novu moć.«

Učesnici konkursa poslali su ode ne samo Elida kremovima, već i ostalim proizvodima, kao što su Elida mirisavi sapuni, Elida Shampoo, puderi i t. d., što je bio najbolji dokaz, koliko su ovi proizvodi popularni i omiljeni.

1924 WIMPASSING V.G.F.

WIMPASSING cipele za snijeg
Štite noge od uvijek

Od kiše, snijega, blata, zime,
Poslužujući zdravlju time.

Z A R A Z O N O D U

BOŽIĆNJI KRIPTOGRAM
Od Branka Haluse, Karlovac

SLOVČANICA
Složio »O s i b«, Split

Od slogova: **do, gen, gua, le, lo, lo, ma, na, na, ni, pa, pi, spli, splü** (ü = i), **ta, ta, va** i **vel** treba sastaviti slijedećih sedam riječi: 1. Poznati francuski general velikog rata. 2. Grad u Nikaragui. 3. Alpinski prolaz u Švicarskoj (i = ü). 4. Mjesto u južnoj Africi na rijeci Zambezi. 5. Okrutno etrursko pleme. 6. Porodično ime (prezime) na srednjedalmatinskom otoku. 7. Rijeka u Laplandiji.

Početni slogovi pojedinih riječi daju kriptaticu, koja je osobito na dalm. primorju vrlo poznata.

PRIGODNICA
Od Vladimira Jurčića, Zagreb

1 2 3 10 12 10 8 19 14 — 3 17 12 19 8 — 3 17 14 5 12 19 — 18 12 5 2 11 5 2 11 12 19 — 1 12 10 8 10 2 4 5 12 19 8 — 3 9 2 10 8 11 — 13 14 15 12 20 — 12 — 11 14 17 6 — 7 14 16 12 11 6
6 21 9 8 17 8
»3 17 12 5 2 10«.

Ključ:

1 2 3 4 5 6 7 8 9	ptica
10 6 11 12 3	afrička država
13 14 15 12 16 8 9	muško ime
11 14 17 8 18	prometno sredstvo
19 8 15 6 9 8 11 12 20	hrvatski ban
21 12 9 8 19 12 16 8	geometrijsko tijelo

Schmollpasta prištedi u godini dva puta toliko, koliko stoji, jer njeguje kožu cipela i istodobno ju konzervira. Ona štiti kožu od preranog raspada. Stoga je njezin svjetski glas!

ZA PARKETNA TLA I LINOLEUM:

„SCHMOLL" PASTA ZA PARKETE

KOD ZIMSKOG ŠPORTA
uopće kod hladnoće, vjetra i vlažnog vremena, pruža

NIVEA-CREME

najbolju zaštitu Vašoj koži. Nivea krema upije se usljed svog sadržaja na euceritu brzo i temeljito u kožu, te ne ostavlja nikakav sjaj, ona hrani i jača kožu. Nivea krema je jedina krema, koja sadržaje eucerit.

To je odlikuje, te na tom se osniva njezino djelovanje.

Važnost upotrebe umjetnih gnojiva

Porast upotrebe umjetnih gnojiva biva od godine do godine sve veći i to ne samo u stranim državama, već i kod nas. Doduše u stranim se državama upotrebljavaju upravo ogromne količine umjetnih gnojiva kao n. pr. u Njemačkoj, gdje se upotrebljava oko pet stotina hiljada vagona godišnje, ali i kod nas i ako polagano, ipak

Sl. lijevo: Šladorna repa Uspjeh superfosfata kod žitarica

Negnojen trs *Trs gnojen KAS-om*

Kukuruz gnojen i negnojen

Kravska (stočna) repa: negnojena i gnojena s KAS-om

Uspjeh KAS-a kod korabice

upotreba raste. To se imade da zahvali poglavito dobro organiziranoj propagandi, koja se kod nas vodi poglavito iz privatne inicijative. — U ovim slikama vidimo rezultate umjetnih gnojiva na pojedinim kulturama, pa vidimo, da je djelovanje upravo prekrasno. Usljed toga je i rentabilitet umjetnih gnojiva osiguran. Ove nam je slike stavilo na raspolaganje »Fosfat« d. d. za promet i trgovinu umjetnim gnojivima u Zagrebu, Mažuranićev trg 4, a koje društvo vodi kod nas najveću propagandu sa umjetnim gnojivima po najboljim našim stručnjacima. Prošle je godine ovo društvo provelo na stotine pokusa s umjetnim gnojivima i održalo ogroman broj predavanja. Pored toga ovo društvo imade i svoje vlastito pokusno polje, gdje se vrše najrazličitiji pokusi s raznim umjetnim gnojivima. KAS jest smjesa superfosfata, kalijeve soli i amonijeve soli, odnosno mjesto ove posljednje, čilske salitre.

Krompir gnojen s KAS-om i negnojen

KRIŽALJKA

Od Eduarda Vrbanca, Varaždin

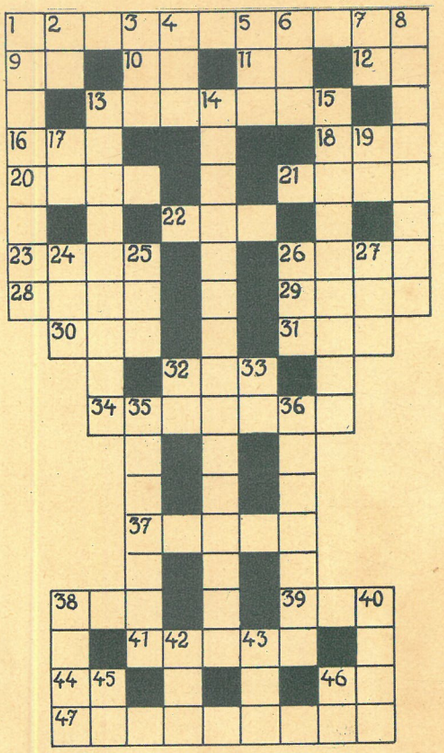

Okomito: 1. Glavni grad otoka Hawai. 2. Suglasnik (kako se izgovara). 3. Ulica (francuski). 4. Tri slova iz natpisa na Spasiteljevu križu. 5. Lična zamjenica u množini. 6. Nebesko carstvo. 7. Nota s ponizilicom. 8. Talijanski otok. 13. Otok zap. Indije. 14. Virtuoz na violini svjetskog glasa. 15. Navodno nestali otok u Atlantskom oceanu. 19. Egipatsko božanstvo. 25. Rijeka u Egiptu. 26. Dio usta. 27. Pokazna zamjenica (sred. rod). 32. Pokazna zamjenica (ženski rod). 33. Lična zamjenica. 35. Vrst lova. 36. Grad u Crnoj Gori. 38. Proizvod voćke. 40. Sud za vino. 42. Fizičar XVIII. stoljeća. 43. Dio crkve. 45. Zaćin. 46. Porugljiv poklik.

Vodoravno: 1. Poznati francuski branitelj. 9. Zlato (francuski). 10. Francuski broj. 11. Predlog. 12. Nota u solmizaciji. 13. Država u Aziji. 16. Ptica. 18. Broj. 20. Staro glazbalo. 21. Turski izraz, koji i u nas rabi. 22. Muško ime. 23. Grad u Francuskoj. 26. Posljedica teškog rada. 28. Evropski narod. 29. Žensko ime iz nar. pjesme. 30. Engleski ulje. 31. Oblik glagola biti. 32. Kriminalni tip. 34. Poljsko orudje. 37. Simbol ropstva. 38. Ime mnogih papa. 39. Lice iz biblije. 41. Stabla. 44. Dio kola. 46. Mjera za površinu. 47. Predsjednik jedne evropske republike.

PITALICE

Od Mesalova †

1. Kada ja, ti i on sudjelujemo u ustavnosti, kako se onda ona zove?

2. Kako može otac medju svoja tri sina porazdijeliti četiri jabuke, a da ne dobije jedan više od drugoga?

3. Što ne voli nitko, kada na stolu stoji, da uistinu stoji?

4. Dok ju ne dobijemo, imamo ju, kada ju dobijemo, nemamo ju više.

5. Knjiga čita knjigu. Što je to?

6. Koja rijeka sadržava u sebi drugu rijeku?

7. Koji četveronožac ne može sam s mjesta krenuti?

BOŽIĆNA ZAGONETKA

Složio »Kec«, Sisak

Pod I. sastavi riječi odgovarajućih značenja, pa onda svakoj pojedinoj riječi pod I. oduzmi po jedno slovo tako, da pod II. nastaju riječi novih značenja. Oduzeta slova daju zajedno čitana jedan božićni poklik. Riječi znače:

I.	II.
1. Ptica	Rječica u Švicarskoj
2. Muško ime	Glasovni pojam
3. Mjesto u Vojvodini	Žensko ime
4. Vojna jedinica	Rijeka u Francuskoj
5. Crkvena uredba	Usklik
6. Dio knjige	Dio noža
7. Muško ime	Prijedlog
8. Spis (tudj.)	Konj u nar. pjesmi
9. Rodjak	Kovačko orudje
10. Muško ime	Brdo u S. H. S.
11. Mudra izreka	Dio cjeline
12. »Gospodar smrti«	Formacija tla

ČUDNA IMENA

Od V. B., Tuzla

Poslušajte sada zagonetku ovu:
I II, III IV, V II tri se druge zovu.
Sve tri skupa sjede, profesori kažu,
da se dvije posljednje vrlo dobro slažu,
ali ona prva, to je mali djavo,
pa je druga tuži, a ima i pravo,
ali ne tužaka, ko što druge rade,
nego lijepo, zgodno, i tužiti znade:
tek s lijeva na desno što imena zbroji,
bi l' i od vas sada tako znao koji?

Odgonetke ovih zagonetaka te imena odgonetača priopćit ćemo u br. 2. »Svijeta« (knjige VII.). Odgonetke valja da nam stignu najkasnije do uključivo 1. siječnja 1929. godine.

NAGRADE

Za rješenje sviju zagonetaka ovoga broja:

I. Drag. M. Domjanić: Kipci i popevke.

II. Vlad. Vidrić: »Pjesme«.

III. A. Gončarov: »Bezdan«, roman u dva sveska.

Nagradama odlučuje žrijeb.

ODGONETKE

zagonetaka iz broja 24. »Svijeta«

1. **Rebus. Velike kraste** (Velik e k raste).

2. **Anagrami.** Rezika — jezik — jeza.

3. **Slovčanica.** 1. Truillo. 2. Indiskretan. 3. Pontini. 4. Orač. 5. Gdansk. 6. Rokoko. 7. Armand. 8. Feller. 9. Iravadin. 10. Juriš. 11. Adalbert. 12. Dunav. 13. Ifiklo = »Tipografija«, dioničko društvo!

4. **Srokovka.** 1. djelo, mlad; 2. jelo, rad; 3. tijelo, tad; 4. selo, grad; 5. smjelo, rad; 6. cijelo, jad; 7. djelo, kad; 8. sijelo, sklad.

5. **Križaljka.** Okomito: 1. Val. 2. Leverrier. 3. Universum. 4. Mir. 5. Lindsay. 8. Šah. 9. Aix. — Vodoravno: 1. Vol. 3. Ulm. 6. Lavoisier. 7. Predmet. 8. Švicarska. 10. Hir. 11. Mix.

Sve su riješili: Nada Gamberger, Zagreb. —

Djelomično: Vjekoslava Peharić, Šibenik (3 i 5). — Miljenko Šimičević, Šibenik (1 i 5). — Nikola Triva, Šibenik (1, 2, 3 i 5). — Vlad. Jurčić, Zagreb (osim 2).

»BOŽIĆNICA«

seljački prosvjetno-politički zbornik i kalendar za g. 1929.

Primili smo ovu omašnu knjigu, namijenjenu hrvatskom seljaku, a dobro će doći svakome domu, kao i pojedincu. Prije svega ima opsežan kalendarij s bilješkama i sajmovima za svaki mjesec. Sajmovi su napose navedeni i po mjestima i mjesecima. Uz velik broj slika o pok. Stjepanu Radiću, raznih portraita i plaketa, ima mnogo fotografskih snimaka o dočeku ranjenoga vodje seljačke stranke u Zagrebu, te o njegovu veličanstvenom sprovodu itd.

Štivo je sve posvećeno uspomeni S. Radića iz pera raznih pisaca, što seljačkih što ostalih, kao i pjesama i proze iz ostavštine Radićeve. »Božićnica« je ujedno iscrpiv priručnik za upoznavanje života i rada vodje hrvatskog naroda. Kalendar je sastavila i uredila pokojnikova kći Milica Vandekar. Tisak i bakrotisak naslovne slike Radićeve na kartonu »Tipografije« d. d. Na naslovnom listu u dvije boje hrvatski grb, ovjenčan trnovim vijencem. Bez oglasnog dijela ima 200 str. Cijena ?

JEMALT

mjesto

ribljeg ulja

Dr. A. WANDER D. D. ZAGREB

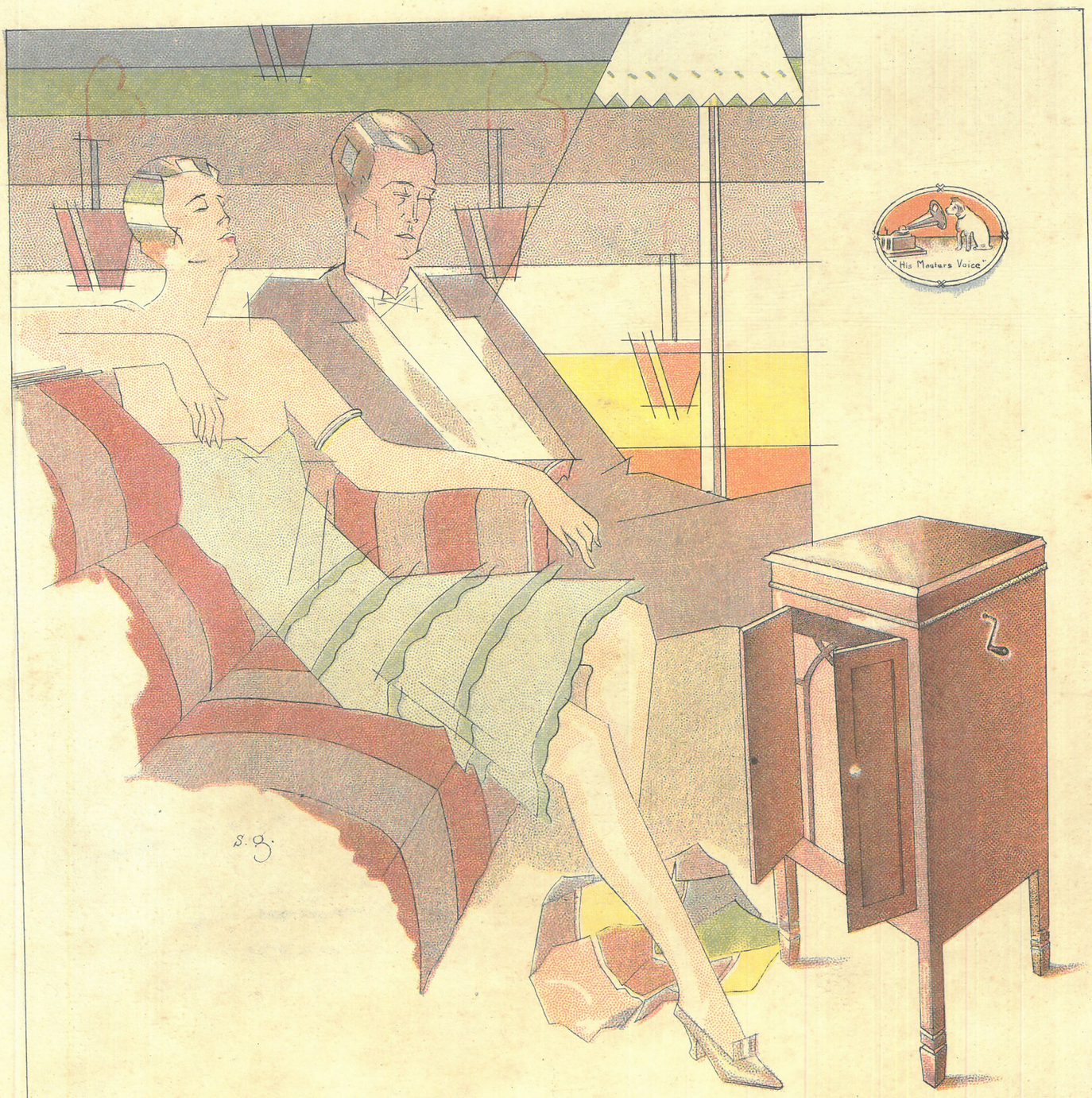

"HIS MASTERS VOICE" JE SAVRŠEN

OFICIJELNA PRODAVAONA

ALBERT BREYER, ZAGREB

GUNDULIĆEVA 5.

GRAMOFONI
I PLOČE NA
DUGOROČNU
OTPLATU